

Foto: Päästeameti FB leht

Elanike hädaolukorra ohuteavituse teadlikkus 2024

Tellija: Päästeamet

Töö teostajad: Eesti Uuringukeskus OÜ,

Norstat Eesti AS

Oktoober 2024

SISUKORD

KOKKUVÕTE	3
METOODIKA	5
1. UURINGU EESMÄRK	5
2. SIHTRÜHM JA VALIM	5
3. KÜSITLUSE LÄBIVIIMINE	6
4. ANDMETE ANALÜÜS	7
TULEMUSED	8
1. KIIRE OHUTEAVITUS RIIGI POOLT	8
1.1. Teadlikkus elanike hädaolukorrast teavitamise kanalitest.....	8
1.2. Hädaolukorra kohta info otsimine sotsiaalmeediast	9
1.3. Teadlikkus EE-ALARM-st	11
1.4. Teadlikkus käitumisest ohusireenide korral.....	14
1.5. Hinnangud riigi käitumisele hädaolukorras	15
1.6. Ohuteavituse teemalised kommentaarid	16
2. VARJUMINE SÕJALISE OHU KORRAL	18
2.1. Hinnangud varjumiskohtade väljaarendamise olulisusele.....	18
2.2. Varjumise plaanid sõjalise ohu korral.....	19
2.3. Teadlikkus varjumiskohtadest	21
2.4. Varjumise teemalised kommentaarid.....	24
3. EVAKUATSIOON	26
3.1. Teadlikkus evakueerumisest	26
3.2. Evakueerumise valmidus ja läbimõeldus.....	26
3.3. Evakuatsiooni teemalised kommentaarid	31
4. INFOALLIKAD	32
4.1. Info saamine üleriigilistest allikatest	32
4.2. Info saamine kodukoha/kohalikest infokanalitest.....	33
4.3. Informeerimise teemalised kommentaarid.....	34

KOKKUVÕTE

OÜ Eesti Uuringukeskus viis koostöös Norstat Eestiga 2024. aasta augustist septembrini Päästeameti tellimusel läbi 15-aastaste ja vanemate Eesti elanike seas küsitluse, mille peamiseks eesmärgiks oli välja selgitada elanike teadlikkus hädaolukorra ohuteavituse viisidest, valmisolekust ja käitumisest varjumise ning ulatusliku evakuatsiooni korral. Valimi suuruseks oli 1000 vastajat ning uuringumeetodina kombineeriti veebipaneeli (90%) ja telefoniintervjuusid (10%).

Kiire ohuteavitus riigi poolt

- ✓ Elanike hädaolukorrast teavitamise kanalina märkis EE-ALARM-i 32% elanikkonnast. SMS-teavituse tõi hädaolukorrast teavitamise viisina välja 77%, riigitelevisiooni 72%, ohusireeni 56%, kriis.ee veebilehe 45% ning „Ole valmis“ veebilehe või äpi 41% elanikest.
- ✓ Olukorras, kus ollakse saanud riigi poolt kiire ohuteavituse hädaolukorrast, otsiks või küsiks esmalt lisainfot sotsiaalmeediast 32% elanikest. Neist 66% otsiks infot Päästeameti, 29% Siseministeeriumi ja 28% kohaliku omavalitsuse sotsiaalmeedia kontolt.
- ✓ EE-ALARM-i riigipoolse hädaolukorrast teavitamise kanalina mitte välja toonud elanikest (68%) on sellest midagi kuulnud 19%. Kokkuvõttes võib öelda, et EE-ALARM-i olemasoluga on kursis 45% Eesti elanikkonnast.
- ✓ Mõiste EE-ALARM viib sisuliselt selle õige tähendusega – SMS-teade ohupiirkonnas viibijatele koos käitumisjuhistega – kokku 58% teadlikest ja 38% mitte teadlikest eestimaalastest.
- ✓ 70% Eesti elanike arvates saadetakse EE-ALARM inimese elu või tervist ohustava sündmuse või olukorra korral ning 53% eestimaalaste hinnangul enne ohtlikku sündmust või olukorda. Ainult sõjaolukorraga seostab EE-ALARM-i 15% ning 12% arvab, et see saadetakse siis, kui ohtu enam ei ole.
- ✓ 64% elanikkonnast on teadlik sellest, et EE-ALARM saadetakse ainult ohualas viibivatele inimestele, 25% arvab, et selle saavad kõik Eesti elanikud asukohast sõltumata ning 10% puudub seisukoht.
- ✓ Ohusireene kuuldes kiire varjumise ja lisainfo otsimise vajadusest on teadlikud 28% elanikest, 46% arvates peaks siis leidma kiiresti sobiva varjumiskoha.
- ✓ 57% Eesti elanikest usub, et kiire tegutsemine hädaolukorras riigilt saadud käitumisjuhiste järgi on kindlasti inimeste endi huvides, 41% on veendunud, et hädaoht, millest riik teatab, on reaalne ning 24% on kindel, et riik annab hädaolukorras kiire ohuteavituse õigeaegselt.

Varjumine sõjalise ohu korral

- ✓ Varjumiskohtade väljaarendamist Eestis peab väga oluliseks 34% ning oluliseks või pigem oluliseks pool Eesti 15-aastasest ja vanemast elanikkonnast, ebaolulisena näeb antud teemat kümnendik.

- ✓ Ohusireeni kuulmise korral on varjumisplaan olemas kodus olles 69%, tööl viibides 32% ning liikudes oma tavapärasel liikumistrajektoril 27% elanikkonnast.
- ✓ Enda olemasolevaid võimalusi sõjalise ohu korral kiiresti varjuda peab kas väga heaks või heaks kokku 16% elanikest, 34% hindab enda olukorda selles osas rahuldavaks ning 41% halvaks või väga halvaks.
- ✓ Sõjalise ohu korral sobiva varjumiskohana nimetas 43% eestimaalastest keldrit, 31% varjendit/punkrit ja 11% varjumiskohta, muid võimalusi pakuti kõiki kuni 5% ulatuses.
- ✓ Internetis olevast Eesti avalike varjumiskohtade kaardist on teadlik 29% ning enda elukohale lähimast märgistatud avalikust varjumiskohast 20% 15-aastastest ja vanematest Eesti elanikest.
- ✓ Õige varjumiskoha märgise tundis nelja ankeedis väljapakutud võimaluse seast ära 46%, 13% pakkus valesid märgiseid ning 41% ei osanud ühtegi välja valida.

Evakuatsioon

- ✓ Ohuteavitusega koos evakueerumise korraldust saades on vajadusega liikuda ohustatud alalt teadmata ajaks ohutusse asukohta kursis 56% eestimaalastest.
- ✓ Saades koos ohuteavitusega korralduse evakueeruda, on selleks kindlasti valmis 38% ja pigem valmis 43%, 9% valmisolek puudub ning kümnendikul pole kindlat seisukohta.
- ✓ Evakueerumisel kaasavõetavate hädavajalike esemete ja koha osas, kus on võimalik pikemalt viibida, on plaanid olemas 23% elanikest. Iseseisvalt ohu piirkonnast ära liikumiseks on plaan 14% ning Päästeameti avatavasse evakuatsioonikohta jõudmiseks 13% elanikest.
- ✓ Hädavajalike esemetena, mida peetakse vajalikuks kodust lahkudes Päästeameti poolt avatavasse evakuatsioonikohta kaasa võtta, toodi enim välja sööki ja jooki, (sooje) riideid ja jalanõusid ning dokumente.
- ✓ Iseseisvalt jõuab enda hinnangul evakuatsiooni korral nii enda poolt leitud ohutus piirkonnas peatuspaika kui Päästeameti avatavasse evakuatsioonikohta 42% elanikest, kodust kaugemal asuva pikemaegse elukoha on võimeline iseseisvalt leidma 22%. Ainult riigi toel arvab end leidvat pikemaegse teise elukohta ning jõudvat Päästeameti avatud evakuatsioonikohta 13% ning enda leitud ohutus kohas asuvasse peatuspaika 9% elanikest.

Infoallikad

- ✓ Üleriigilistest allikatest saadakse infot hädaolukordadeks valmisoleku ja käitumisjuhiste kohta enim Päästeameti brošüüridest „Ole valmis“ (50%) ja „Ohuteavitus“ (31%) ning üleriigilisest meediast (36%).
- ✓ Kodukoha/kohalikest kanalitest saadakse enim hädaolukordadeks valimisoleku infot kohaliku/valla ajalehe (15%) ja KOV-i veebilehe (8%) kaudu. 53% ei ole aga sellist infot otsinud ega saanud.
- ✓ Kodukoha ja kohalikest infokanalitest on hädaolukorra teemalist infot saadud viimasel kahel aastal enim elektri- ja sideteenuste pikaajalise katkestuse korral hakkamasaamise ning võimalike kohalike hädaolukordade ja kriiside kohta.

METOODIKA

1. Uuringu eesmärk

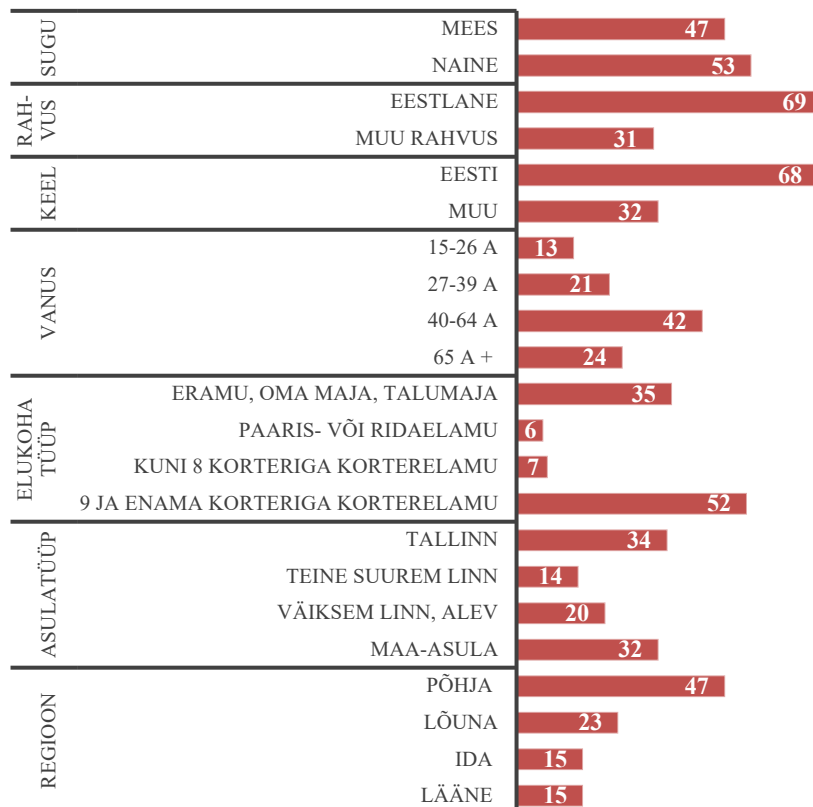
Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada elanike teadlikkus hädaolukorra ohuteavituse viisidest, valmisolekust ning käitumisest varjumise ja ulatusliku evakuatsiooni korral.

2. Sihtrühm ja valim

Uuringu sihtrühmaks olid Eesti Vabariigi 15-aastased ja vanemad alalised elanikud. Valim ja selle suurus tagab saadud vastuste analüüsiks piisava usaldusväärsuse.

Valimi suuruseks on 1000 vastajat. Valimi moodustamisel jälgiti maakonna ja asulatüübi, vanuse, soo ja rahvuse kvooti. Kvoodid lähtuvad Statistikaameti andmebaasis olevatest andmetest, tabelitest RV0240: Rahvastik soo, vanuse ja elukoha järgi 1. jaanuar ning RV0222U: Rahvastik soo, rahvuse, maakonna järgi, 1. jaanuar.

Valimi jaotus analüüsis kasutatud sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes on joonisel nr 1.

Joonis 1. Valimi jaotus taustatunnuste lõikes (% , n=1000)

3. Küsitluse läbiviimine

Küsitlusmeetodina kombineeriti veebi- (900 vastust) ja telefoniküsitlust (100 vastust) eesti ja vene keeles. Veebiküsitlus on keerulisemate teemade kaardistamisel sobivam küsitlusmeetod – respondendid tunnevad ennast vabamalt (võrreldes näiteks telefoniintervjuudega) ning vastavad seeläbi ausamalt ja otsekohesemalt. Tagamaks representatiivsust ka nende inimeste seas, kes veebiküsitluse teel osaleda ei saa, viidi läbi ka telefoniküsitlus. Telefoniküsitlus viidi läbi 65-aastaste ja vanemate elanike seas, sest antud vanusegrupis leidub kõige rohkem inimesi, kes igapäevaselt internetti ei kasuta. Vastavalt Statistikaameti andmetele on 65–74-aastaste seas igapäevaselt mitu korda päevas interneti kasutajaid 58%. Vastav näitaja on leitav Statistikaameti andmebaasi tabelist IT42: 16.

Küsimustik koosnes peamiselt valikvastustega küsimustest, kuid lisatud olid ka mõned avatud küsimused. Lisaks oli ankeedis üheksa sotsiaal-demograafilist taustaküsimust. Ankeedi ettevalmistamine toimus koostöös Tellijaga.

Veebiintervjuud viidi läbi Norstati veebipaneeli liikmete hulgas. Panelistid on värvatud telefoniintervjuude käigus, mis tagab vastuste kvaliteedi. Veebipaneeli suurus on ca 26 000 aktiivset liiget. Veebipaneeli värbamise ja haldamise protsesside aluseks on kvaliteedistandardid ISO 9001 ja ISO 20252:2019. Küsitluskeskkond on turvaline, tagab vastuste konfidentsiaalsuse ja välistab korduva ankeedi täitmise sama vastaja poolt, on kohandatud töötama igas seadmes, sh nutitelefonis.

Telefoniküsitlus viidi läbi veebiküsitluse järgselt, et tagada ka internetti mitte kasutavate inimeste osalus uuringus. Norstati telefonikeskuses töötab 40 telefoniküsitlajat, kes saavad pidevat lisaväljaõpet kaasaegsete IT-lahenduste kasutamiseks ja kõrge kvaliteedistandardi hoidmiseks. Kvaliteedistandardi tagamiseks teostatakse telefoniuuringutes 10% tehtud intervjuudest regulaarseid kvaliteedikontrolle ning vastavalt leitule antakse telefoniküsitlajatele tagasisidet.

Küsitlemine toimus kahes etapis. Alustati veebiuuringu osaga ning jätkati telefoniküsitlusega. Veebiuuring algas uuringukutse ja küsimustiku jagamisega vastajatele. Vastajatele saadeti e-postiga personaalne link programmeeritud küsimustiku aadressiga veebis, mis välistas korduvvastamise ühe isiku poolt. Kui kõigile küsimustele oli vastatud ja vastused kinnitatud, sulgus küsimustik ning teist korda seda kasutada ei saanud. Kui vastajal jäi mingil põhjusel küsimustik pooleli, siis oli tal võimalus jätkata küsitlusperioodi jooksul küsimustikule vastamist pooleli jäänud kohast. Vajadusel saadeti vastajale veel kaks meeldetuletuskirja. Kogu protsessi juhtis projektijuht kasutades spetsiaalset uuringute tarkvara. Küsimustikku oli võimalik täita nii arvutist kui ka teistest nutiseadmetest. Küsitluse käigus võeti regulaarselt välja laekunud vastuste statistika ning jälgiti vastamisaktiivsust. Teine etapp hõlmas telefoniküsitlust, mis viidi läbi telefoniküsitluse keskkonnas. Telefoniküsitluse juht määras küsitlajatele automaatselt küsitlussüsteemi ilmuvad telefoninumbrid. Kogu statistika kõne tulemi kohta (läbi viidud intervjuu, keeldus, ei võtnud telefoni vastu, number pole kasutusel jne) raporteeriti. Telefoniküsitluse kulgu jälgis küsitlusjuht.

Veebiküsitlus toimus vahemikus 01.08 – 02.09 ja keskmiselt vastati uuringule 10 minutit. Telefoniuuring interneti mitte kasutajate seas viidi läbi 14.–15.08 ja keskmiselt vastati uuringule 19 minutit.

Lisaks jooksvale andmekvaliteedi kontrollile teostati viimase sammuna ka andmete kvaliteedikontroll andmebaasis. Küsitluse lõppedes pseudonüümiti andmebaas andmete analüüsimiseks.

4. Andmete analüüs

Andmete analüüsimiseks kasutati statistikaprogramme SPSS ja MS Excel.

Käesolevas raportis on tulemused illustreeritud jooniste ja tabelitena. Joonistel ja tabelites toodud andmed on ümardatud arvutiprogrammide poolt ja seetõttu võib ridade või veergude summa moodustada kohati üle või alla 100%.

Maksimaalne veapiir tulemuste üldistamisel jääb 95%-lisel usaldusnivool $\pm 3,10\%$ piiresse (taustarühmade kohta üldistuste tegemisel võib veapiir olla suurem).

Tulemuste võrdlemisel taustatunnuste (sugu, vanusegrupp, rahvus, peamine suhtluskeel, asulatüüp, elukoha tüüp, Päästeameti regioon) lõikes on kasutatud osakaalude võrdlemisel Hiirut teste ning analüüsis on toodud välja vaid need erinevused, mis osutusid statistiliselt olulisteks ning mida saab seega laiendada ka üldkogumile.

Uuringu tulemuste omandiõigus kuulub Päästeametile.

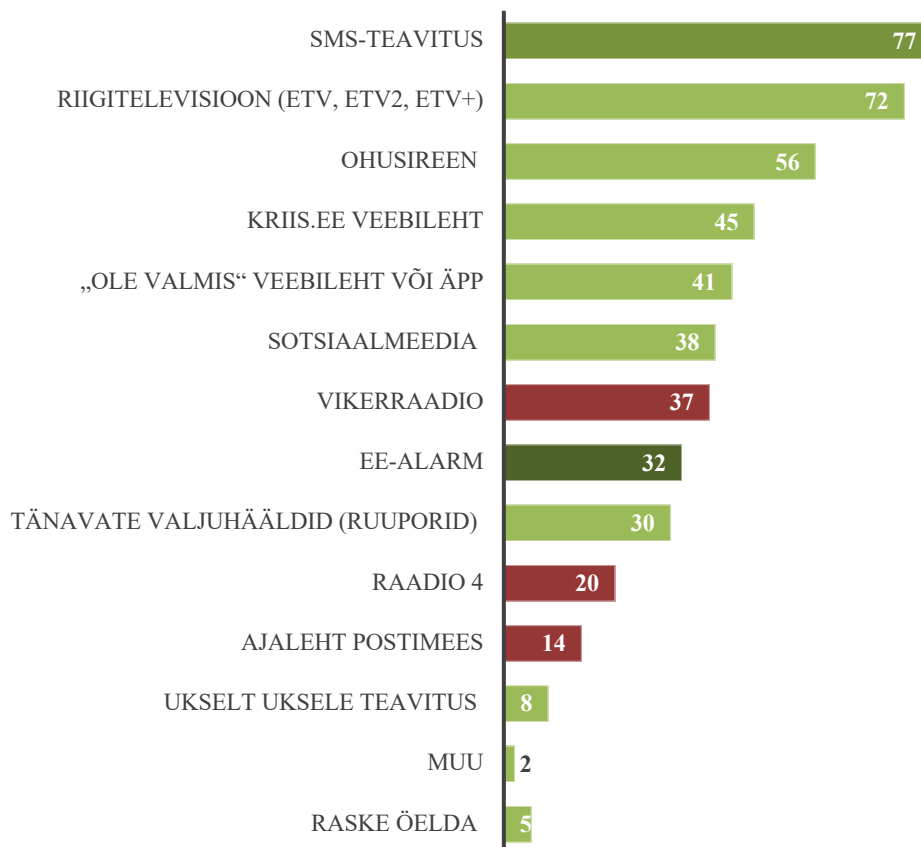
TULEMUSED

1. Kiire ohuteavitus riigi poolt

Riigipoolse kiire ohuteavituse valdkonnas analüüsitakse vastajate teadlikkust elanike hädaolukorrast teavitamise viisidest, EE-ALARM-ist, käitumisest ohusireenide korral ning samuti hädaolukorra kohta info otsimist sotsiaalmeediast. Lisaks käsitletakse hinnanguid riigi käitumisele hädaolukorras.

1.1. Teadlikkus elanike hädaolukorrast teavitamise kanalitest

Riigi põhikanal elanike hädaolukorrast teavitamiseks on EE-ALARM – ohuteavituse sõnum, mis saadetakse elanikele erakorralise sündmuse korral, mil paljude inimeste elu või tervis on ohus. Elanike hädaolukorrast teavitamise kanalina oskas EE-ALARM-i välja tuua pea kolmandik elanikkonnast (joonis 2).

Joonis 2. Kanalid, mille kaudu riik elanike arvates neid tekkinud hädaolukorrast teavitab (K1¹, %, n=1000)

¹ Ankeedi küsimuse number.

Enam kui kolmveerand elanikest märkis hädaolukorrast teavitamise kanalina SMS-teavitust, mille all võidi samuti silmas pidada EE-ALARM-i, ilma selle täpset nime teadmata või nimetamata. Üle 70% elanikest tõi hädaolukorrast teavitamise viisina välja riigitelevisiooni, enam kui pooled ohusireeni ning üle 40% ka kriis.ee veebilehe ning „Ole valmis“ veebilehe või äpi.

Vikerraadio (märkis 37%), Raadio 4 (20%) ja ajaleht Postimees (14%) ei kuulu hetkel riiklike ohuteavituse põhikanalite hulka. Teisi märgitud kanaleid võidakse kiireks ja vahetuks ohuteavituseks rakendada vastavalt olukorrale ja vajadusele.

EE-ALARMi märkisid hädaolukorrast teavitamise viisina ära sagedamini 15–26- (49%) ja 27–39- (47%), kui 40–64- (30%) ning 65-aastased ja vanemad (14%) elanikud. Samuti oli teadlikkus sellest suurem pealinnas (40%) ja maapiirkondades (32%) kui teiste suuremate linnade ja väiksemate linnade/alevite elanike (24%) hulgas. Päästeameti regioonidest oli teadlikkus suurim Põhja-Eestis (40%), millele järgnesid lääne (30%), lõuna (25%) ja ida (19%) regioonid.

Sarnaselt EE-ALARM-iga on ka **SMS-teavituse** hädaolukorrast teavitamise viisiks pidamine seda enam levinud, mida nooremasse vanusegruppi vastaja kuulub – 15–26-aastastest tõi selle välja 87% ning 65-aastastest ja vanematest 59%. Päästeameti regioonidest mainiti SMS-teavitust enam põhja (82%) ja lääne (76%) kui ida (72%) ja lõuna (70%) regioonis.

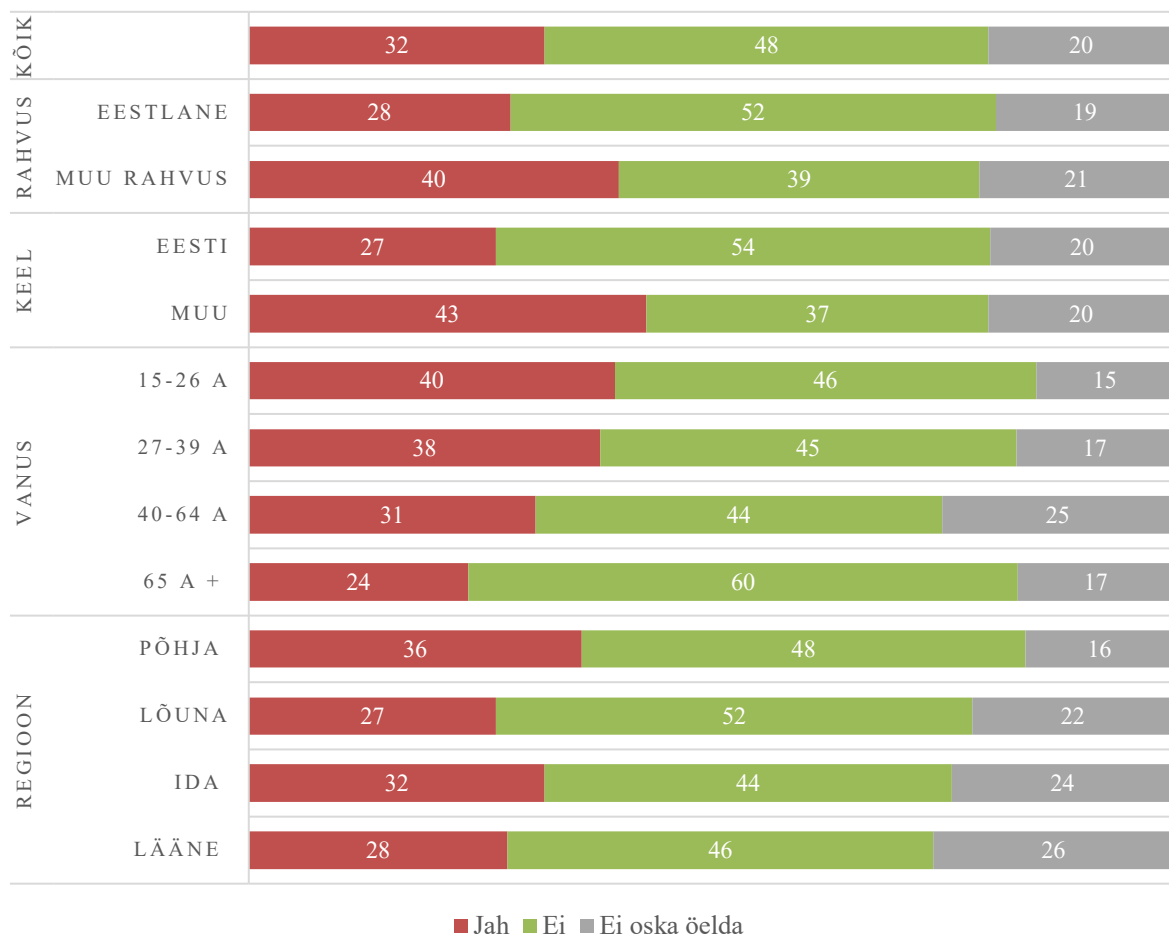
Ajalehe Postimees kaudu arvasid hädaolukorra teavitusi saavat enim 27–39- (19%) ja 15–26-aastased (17%). 65-aastastest ja vanematest elanikest pidas seda hädaohust teavitamise kanaliks 15% ning 40–64-aastastest 10%.

2023. aastal arvas 81% eestimaalastest, et riik teavitab elanikke tekkinud hädaolukorrast SMS-teavituse kaudu, 47% hinnangul toimuks see sotsiaalmeedias, 46% hinnangul tänavasireenide ja 27% sõnul valjuhääldist (ruuporist) antavate hoiatuste näol. Raadiot (72%), televisiooni (68%) ja ajalehti (23%) käsitleti 2023. aastal teavituskanalitena üldisel kujul.

1.2. Hädaolukorra kohta info otsimine sotsiaalmeediast

Olukorras, kus ollakse saanud riigi poolt kiire ohuteavituse hädaolukorrast, otsiks või küsiks esmalt lisainfot sotsiaalmeediast, näiteks Facebookist, Instagrammist, Youtube’st, või X-st, pea kolmandik Eesti 15-aastastest ja vanematest elanikest (joonis 3).

Sagedamini suundusid esmalt sotsiaalmeediast hädaolukorra kohta infot otsima mitte eesti rahvusest ja muu peamise suhtluskeelega elanikud, 15–26- ja 27–39-aastased ning Päästeameti põhja ja ida regioonide elanikud.

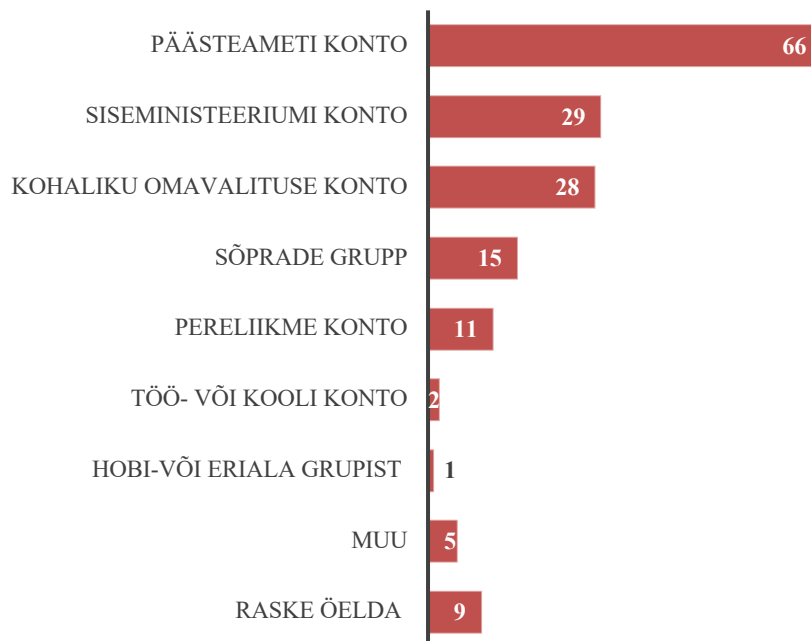
Joonis 3. Riigi poolt kiire hädaolukorra ohuteavituse saamisel esmalt sotsiaalmeediast lisainfo otsimine või küsimine (K2, %, n=1000)

Kaks kolmandikku esmalt sotsiaalmeediast infot otsivatest eestimaalastest vaataks Päästeameti ning veidi alla 30% Siseministeeriumi ja kohaliku omavalitsuse sotsiaalmeedia kontosid (joonis 4). Teistelt sotsiaalmeedia kontodelt või gruppidest otsitaks hädaolukorra kohta infot oluliselt harvemini ning ligi kümnendik ei osanud ka konkreetset kontot välja tuua.

Kohaliku omavalitsuse kontolt otsiksid hädaolukorra infot kõige harvemini 15–26-aastased (9%, teised vanusegrupid 27–37%). Päästeameti ja Siseministeeriumi sotsiaalmeediast hädaolukorra kohta info otsimisel erinevate sotsiaal-demograafiliste gruppide vahel olulisi erinevusi ei esinenud.

Pereliikmete sotsiaalmeedia kontodelt otsiksid infot enim noorim (17%) ja vanim (25%) vanusegrupp (teised vanusegrupid 6%), samuti eelkõige lõuna (21%) ja ida (15%) regioonide elanikud.

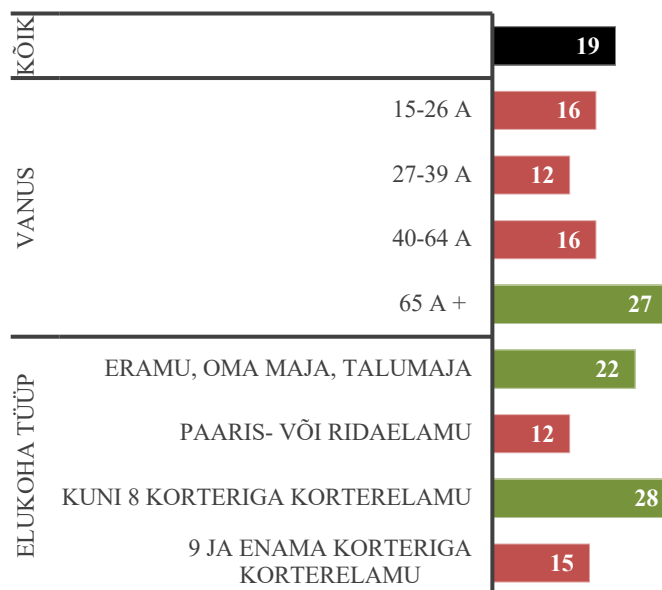
Töö või kooli sotsiaalmeedia kontot kasutaksid info otsimiseks sagedamini naised kui mehed (4% vs 0%), vanusegruppidest ülekaalukalt enim 15–26-aastased (8%, teised vanusegrupid kuni 2%), samuti teiste suuremate linnade elanikud (8%).

Joonis 4. Sotsiaalmeedia kontod, millelt lisainfot otsitaks või küsitaks (K3, %, mitu vastust, n=318)

1.3. Teadlikkus EE-ALARM-st

EE-ALARM-i riigipoolse hädaolukorrast teavitamise kanalina mitte välja toonud vastajatest (68%) on sellest midagi kuulnud 19% (joonis 5).

Joonis 5. Teadlikkus EE-alarmist („Kas olete kuulnud?“; K4, %, n=679)

Võttes arvesse mõlema EE-ALARM-i puudutava küsimuse tulemusi, võib kokkuvõttes öelda, et EE-ALARM-i olemasoluga on kursis 45% Eesti elanikkonnast.

EE-ALARM-i riigipoolse hädaolukorrast teavitamise kanalina mitte välja toonutest on selle olemasoluga enim kursis 65-aastased ja vanemad ning kuni kaheksa korteriga elamute ja eramajade elanikud.

EE-ALARM-ist teadlikelt Eesti elanikelt küsiti, mis EE-ALARM on ning mitte teadlikelt, mis see nende arvates olla võiks (joonis 6).

Mõiste EE-ALARM viib selle õige tähendusega – SMS-teade ohupiirkonnas viibijatele koos käitumisjuhistega – kokku 58% teadlikest ja 38% mitte teadlikest eestimaalastest.

Joonis 6. EE-alarmile omistatud tähendus sellest teadlike ja mitteteadlike hulgas (K4_2, %, n=1000)

EE-ALARM-i riigipoolse hädaolukorra teavituse kanalina välja toonutest teadsid selle õiget sisu enim 27–39-aastased (74%), 15–26-aastasest oli sellega kursis 65% ja 40–64-aastastest 60%, samas 65-aastastest ja vanematest vaid 30%. Elamu tüüpidest olid EE-ALARM-i sisuga kõige paremini kursis paaris- või ridaelamute (75%) ning suurte kortermajade (9+ korterit) elanikud (62%). Päästeameti regioonide lõikes oli teadlikkus parim põhjas (65%), millele järgnesid lääne (57%), lõuna (51%) ja ida (33%) regioonid.

EE-ALARM-i riigipoolse hädaolukorra teavituse kanalina mitte väljatoonute seas esines sisulise teadlikkuse osas olulisi erinevusi rahvuse ja peamise suhtluskeele puhul. Eestlastest ja peamise suhtluskeelena eesti keelt kasutajatest oli EE-ALARM-i sisuga kursis veidi üle 40%, muust rahvusest ja muu suhtluskeelega elanikest aga ligi 30%.

70% Eesti elanike arvates saadetakse EE-ALARM inimese elu või tervist ohustava sündmuse või olukorra korral, veidi enam kui poolte eestimaalaste hinnangul enne ohtlikku sündmust või

olukorda (joonis 7). Arvamused, et EE-ALARM saadetakse ainult sõjaolukorras või siis, kui ohtu enam ei ole, on oluliselt vähem levinud.

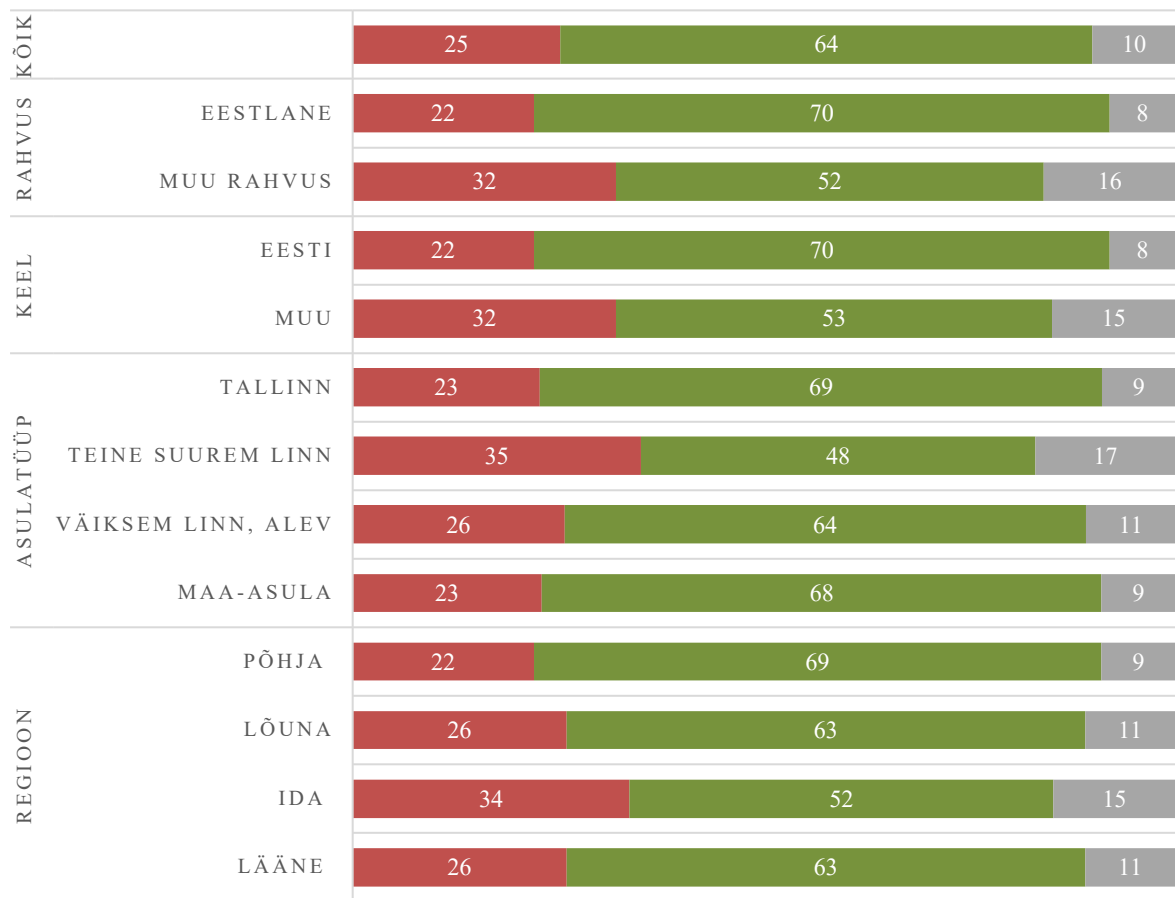
Joonis 7. Hinnangud EE-alarmi saatmise olukorrale (K5, %, n=1000)

Inimese elu või tervist ohustavat sündmust või olukorda peavad EE-ALARM-i saatmiseks sobivaks enim 27–39- (79%) ja 15–26-aastased (77%), oluliselt vähem aga 65-aastased ja vanemad (56%) elanikud. Enim tuuakse seda põhjusena välja Tallinnas (78%) ja vähim teistes suuremates linnades (60%). Elamu tüüpide puhul nimetati seda enim kuni kaheksa korteriga elamutes (74%) ning kõige harvemini eramajades (64%). Päästeameti regioonidest peeti seda sobilikuks põhjuseks teistest regioonidest (64–66%) oluliselt enam põhjas (75%).

Enne ohtlikku sündmust või olukorda saadetakse EE-ALARM enim 15–26- (62%) ja 65-aastaste ja vanemate (59%) eestimaalaste arvates ning siis, **kui ohtu enam pole**, enim lõuna (15%) ja põhja (14%) regiooni elanike ning 27–39-aastaste (18%) hinnangul.

Eksiarvamusel, et EE-ALARM saadetakse **ainult sõjaolukorras**, on enam eestlased (17%) ja eesti keelt peamise suhtluskeelena kasutavad (18%) kui muust rahvusest (11%) ja muu suhtluskeelega (10%) eestimaalased. Vanusegruppidest on sel seisukohal enim vanimad (24%) ja noorimad (18%).

Pea kaks kolmandikku elanikkonnast on teadlikud sellest, et EE-ALARM saadetakse ainult ohualas viibivatele inimestele (joonis 8). Teadlikkus on sel teemal suurim eestlaste ja eesti keelt peamise suhtluskeelena kasutajate seas, samuti pealinna ja maa-asulate ning põhja regiooni elanike hulgas.

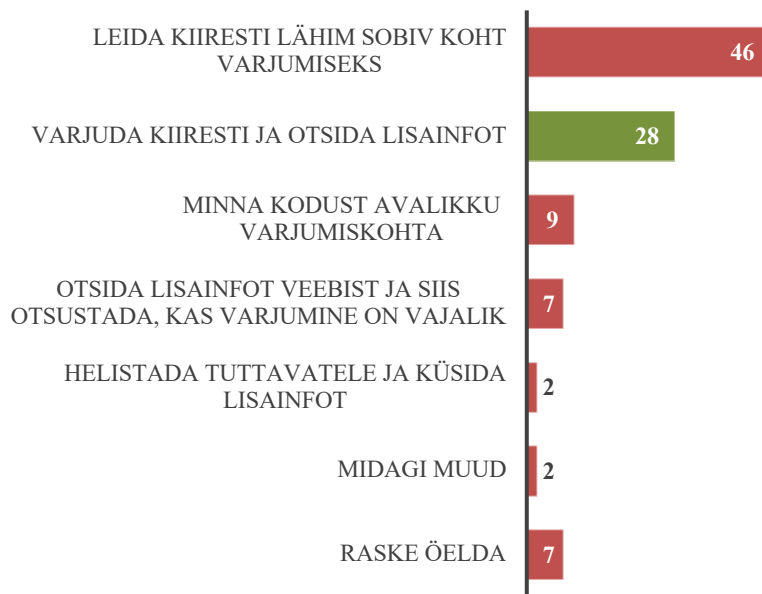

■ Kõigile Eesti elanikele sõltumata nende asukohast ■ Ainult ohualas viibivatele inimestele ■ Raske öelda

Joonis 8. Hinnangud EE-alarmi saatmise sihtrühmale („Kellele EE-alarmi sõnum saadetakse?“, K6, %, n=1000)

1.4. Teadlikkus käitumisest ohusireenide korral

Ohusireene kuuldes kiire varjumise ja lisainfo otsimise vajadusest on teadlikud 28% elanikest (joonis 9). Veidi vähem kui poolte eestimaalaste arvates peaks siis leidma kiiresti sobiva varjumiskoha, teised arvamused on oluliselt vähem levinud.

Joonis 9. Arvamused vajalikust käitumisest ohusireenide kuulmisel („Mida tuleb teha?“, K7, %, n=1000)

Naised, eestlased ja eesti keelt peamise suhtluskeelena rääkivad ning 15–26-aastased Eesti elanikud on enim kursis, et ohusireenide kuulmisel tuleb **kiiresti varjuda ja lisainfot otsida**.

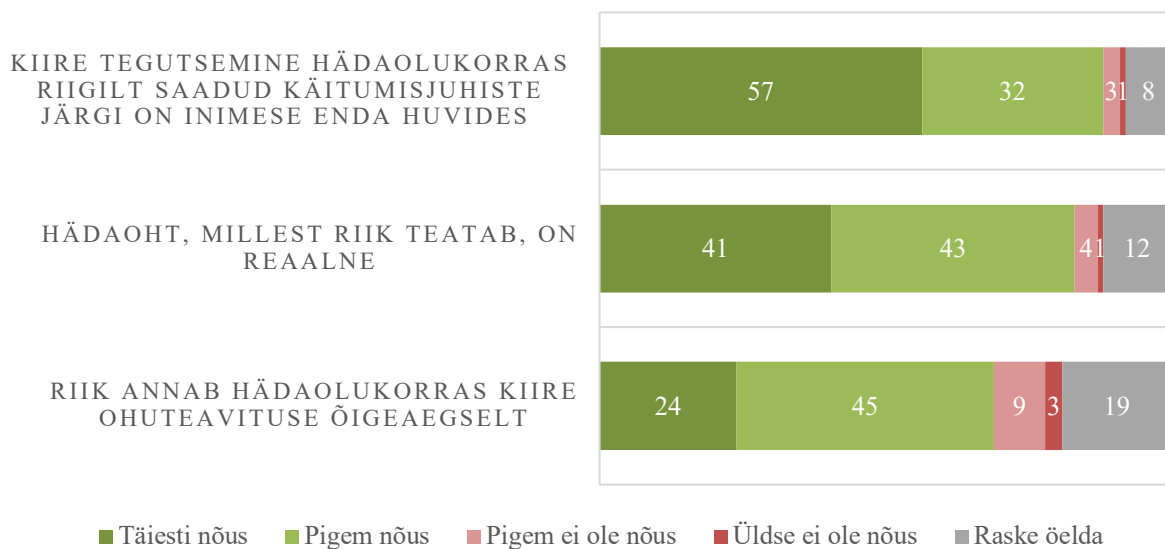
Eestlased ja peamiselt eesti keeles suhtlejad on muust rahvusest ja muu keele kõnelejatega võrreldes sagedamini seisukohal, et ohusireenide kõlades on **vaja kiiresti leida sobiv varjumiskoht**. Muust rahvusest ja muu peamise suhtluskeelega elanikud usuvad aga enam, et ohusireenide korral peaks **minema kodust avalikku varjumiskohta**, samuti puudub neil sellises olukorras tegutsemiseks sagedamini kindel veendumus („ei oska öelda“).

27–39-aastased on teiste vanusegruppidega võrreldes enim seisukohal, et ohusireeni kuuldes peaks kiiresti leidma sobiva varjumiskoha (54%) ning 40–64-aastased peavad sagedamini vajalikuks minna antud olukorras kodust avalikku varjumiskohta (11%).

1.5. Hinnangud riigi käitumisele hädaolukorras

Ligi 60% Eesti elanikest usub, et kiire tegutsemine hädaolukorras riigilt saadud käitumisjuhiste järgi on inimeste endi huvides, veidi üle 40% on veendunud, et hädaoht, millest riik teatab, on reaalne ning pea neljandik on kindel, et riik annab hädaolukorras kiire ohuteavituse õigeaegselt (joonis 10).

Enim kahtlusi on eestimaalastel riigi suhtes hädaolukorras antava kiire ohuteavituse õigeaegsuses – 12% arvavad, et nii see pigem või kindlasti ei ole ning pea viiendikul puudub selles osas seisukoht.

Joonis 10. Hinnangud riigile hädaolukorras (nõustumine väidetega, K8, %, n=1000)

Riigi kiire ohuteavituse õigeaegsuses on enim veendunud 65-aastased ja vanemad (41%) eestimaalased. Eestlastel ja peamiselt eesti keeles suhtlejalatel puudub võrreldes muust rahvusest ja suhtluskeelega elanikega sagemini seisukoht riigi kiire hädaolukorra teavituse õigeaegsuse osas (21–22% vs 13–14%). Samuti puudub selles osas sagedamini arvamus naistel kui meestel (22% vs 16%).

Eestlased on muust rahvusest elanikest (43% vs 34%) ning naised meestest (46% vs 35%) enam veendunud, et **hädaoht, millest riik teatab, on reaalne**. Vanusegruppidest on sellel seisukohal enim 65-aastased ja vanemad elanikud (53%).

Kiire tegutsemine hädaolukorras riigilt saadud käitumisjuhiste järgi on kindlasti inimese endi huvides enam naiste kui meeste (62% vs 52%) ning sagedamini 65-aastaste ja vanemate (67%) Eesti elanike arvates.

1.6. Ohuteavituse teemalised kommentaarid

Ohuteavituse teema viimase osana anti vastajatele võimalus avatud kommentaarina seni sel teemal öeldut täiendada. Vastuste jaotus kommentaaride sisu põhjal on esitatud tabelis nr 1.

Tabel 1. Ohuteavituse teemaliste kommentaaride jaotus (K9)

Kommentaari sisu	Vastajate arv
Ohuteavitussüsteemi toimimine	13
Ohuteavituse kättesaadavus ja levitamine	9
Koolituste ja juhendmaterjalide vajadus	9
Ülehinnatud oht ja paanika	6
Ootus teavitusviisile	6
Mure	14
Toetavad kommentaarid	10
Negatiivne suhtumine	10
Muu	8
Raske öelda	3
Ei kommentaari	2

Mõned näited ohuteavituse teemalistest avatud kommentaaridest:

“Sageli ülehinnatakse ohtu - nii tekib põhjendamatu paanika.”

“Ohuteavitus ja käitumisjuhised peavad olema selged ja arusaadavad. Kindlasti tuleb tagada, et ohuteavituse sõnastus ja edastusmeetod ei tekitaks lisapaanikat.”

“Väikestes linnades pole MITTE ÜHTEGI avalikku varjumiskohta. Meil elavad INIMESED ainult suurtes linnades.”

“Teave peab olema kättesaadav mitte ainult mobiilirakendusi ja internetti omavatele inimestele, vaid ka neile, kellel puuduvad sidevahendid.”

“Olen saanud SMS ohuteate - ma ei teadnud, mis on selle programmi nimi ja teate saamise ajal ei olnud ohust mõjutatud piirkonnas (seega lähtuti pigem minu elukohast kui telefoni positsioneerimisest?)”

“Kindlasti võiks kirja panna, kus ei tohi olla/kuhu peaks kindlalt minema ning mida kaasa varuda.”

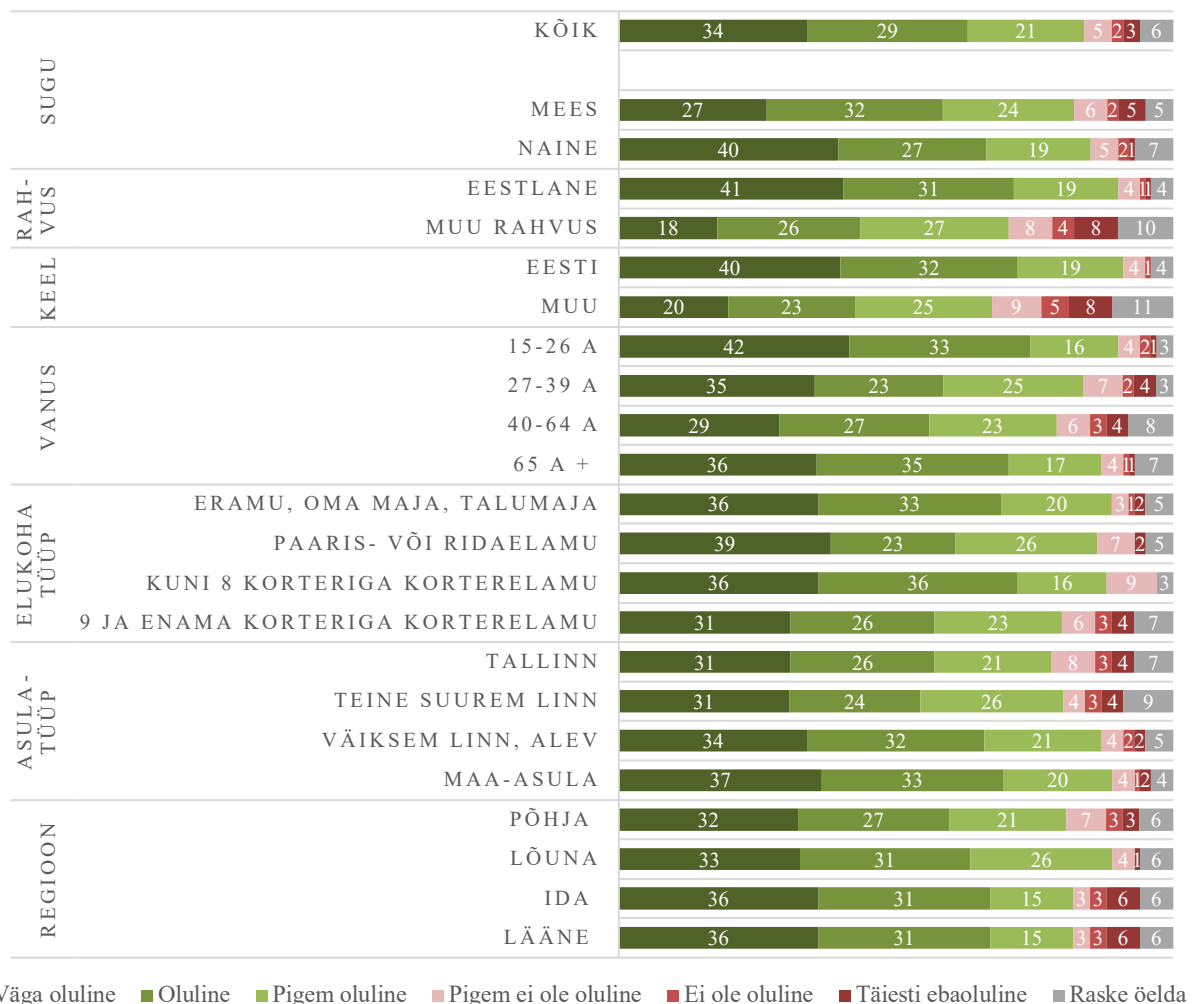
“Lõpuks ometi on olemas selline süsteem! Kiidan!”

2. Varjumine sõjalise ohu korral

Sõjalise ohu korral varjumise teemal käsitletakse lähemalt Eesti elanike hinnanguid varjumiskohtade väljaarendamise olulisusele, teadlikkust varjumiskohtadest ning varjumise plaane sõjalise ohu korral.

2.1. Hinnangud varjumiskohtade väljaarendamise olulisusele

Varjumiskohtade väljaarendamist Eestis peab väga oluliseks enam kui kolmandik ning oluliseks või pigem oluliseks pool Eesti 15-aastasest ja vanemast elanikkonnast, vähemal või suuremal määral ebaolulisena näeb antud teemat kokku kümnendik (joonis 11).

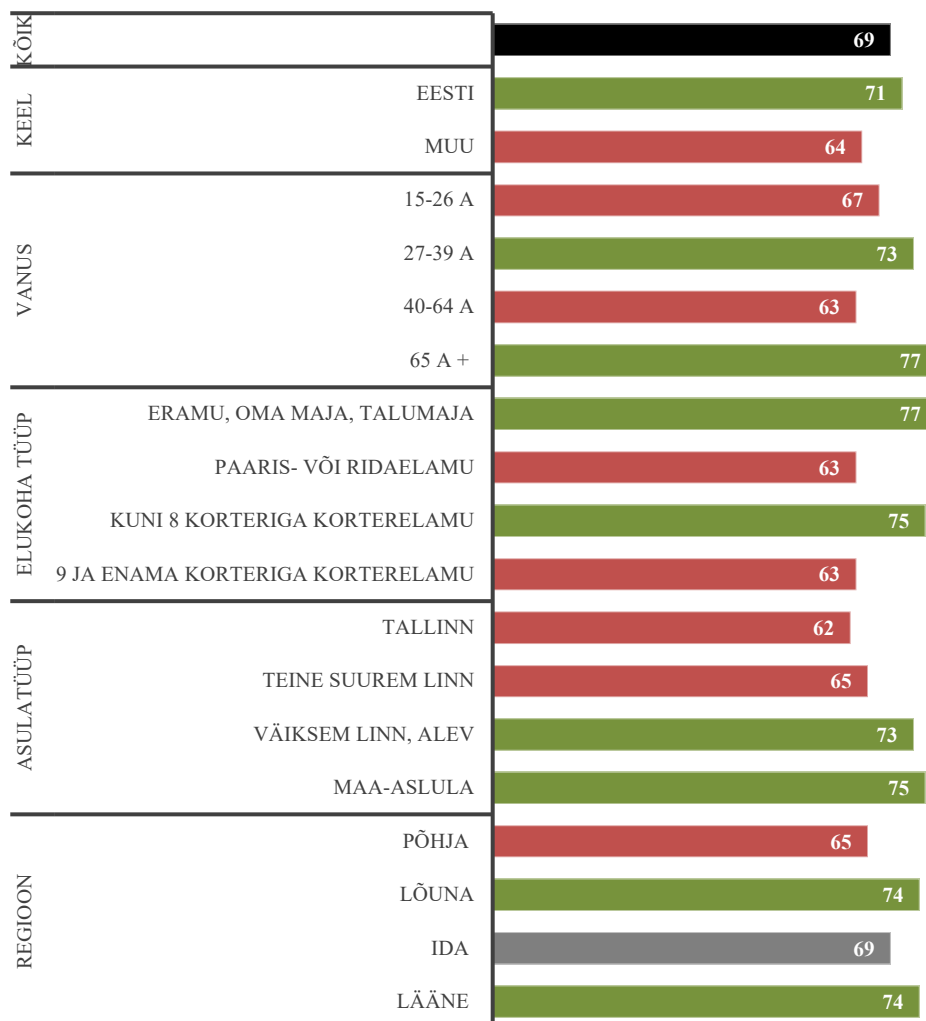
Joonis 11. Hinnangud Eestis varjumiskohtade väljaarendamise olulisusele (K11, %, n=1000)

Varjumiskohtade väljaarendamist peavad olulisemaks naised kui mehed ning eestlased ja peamiselt eesti keeles suhtlejad enam kui muu suhtluskeelega ja rahvusest elanikud. Samuti on antud teema enim oluline 15–26-aastastele, eramute ja kuni kaheksa korteriga elamute, maa-asulate ning ida ja lääne regioonide elanikele.

2.2. Varjumise plaanid sõjalise ohu korral

Elanikelt uuriti, kas nad on läbi mõelnud, kuhu kiiresti varjuda, kui nad kuulevad ohusireeni kodus, tööl ja oma tavapärasel liikumistrajektoril. Ilmnes, et ohusireeni kuulmise korral on varjumisplaan olemas kodus olles 69%, tööl viibides 32% ning liikudes oma tavapärasel liikumistrajektoril (nt poeskäigul) 27% elanikkonnast.

Kodus viibimise korral esines varjumisplaanide olemasolus erinevate elanikkonna gruppide vahel enim erinevusi (joonis 12).

Joonis 12. Varjumisplaanide olemasolu ohusireeni kuulmise korral kodus (K12, %, n=1000)

Keskmisest sagedamini on **kiire varjumisplaani** ohusireenide kõlades **kodus viibimise korral** läbi mõeldud 27–29- ja 65-aastastel ja vanematel, eramute ja kuni kaheksa korteriga elamute, väiksemate linnade/alevike, maa-asulate ning lõuna ja lääne regioonide elanikel.

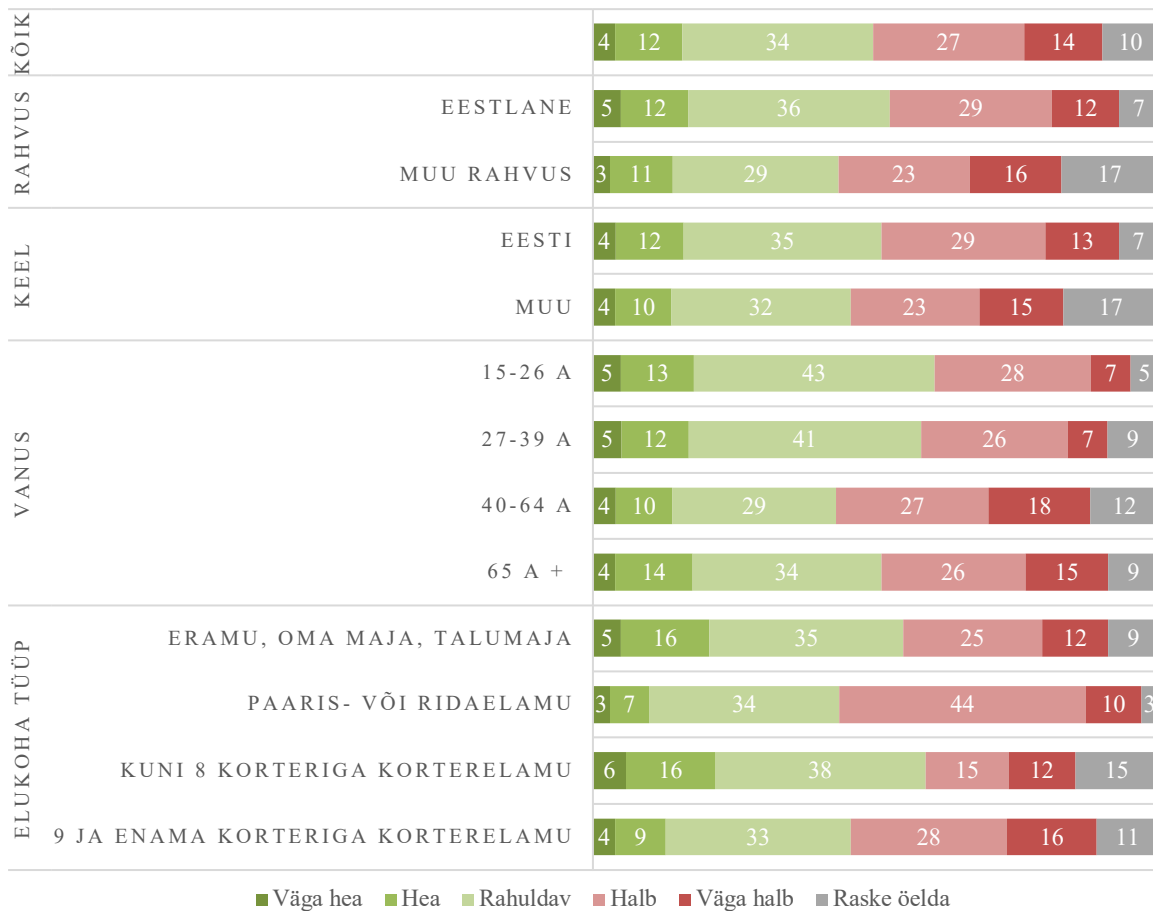
Varjumisplaani olemasolu töökohal sõltus elanike vanusest ning tavapärasel liikumistrajektoril soost ja elukoha tüübist.

Olukorras, kus ohusireeni kuulatakse **töökohal viibides**, on varjumisplaani kõige sagedamini läbi mõeldud 27–39-aastastel (42%), järgnevad 40–64-aastased (36%) ja 15–26-aastased (28%). 65-aastastest ja vanematest elanikest on varjumisplaani töökohal olemas 19%. Võib eeldada, et nii vanimas kui noorimas vanusegrupis on varjumisplaani sagedasem puudumine töökohal seotud vähema tööelus osalemise määraga.

Tavapärasel liikumistrajektoril on ohusireeni kuulmise korral läbimõeldud varjumisplaani sagedamini meestel kui naistel (31% vs 24%). Eluaseme tüüpide võrdluses on teinud varjumisplaane enim kuni kaheksa korteriga elamute (42%) ning vähim paaris- või ridaelamute (21%) elanikud. Eramute ja suurte (üheksa ja enama korteriga) korterelamute elanike seas on varjumisplaani tavapärasel liikumistrajektoril samavõrra levinud (26–28%).

Enda olemasolevaid võimalusi sõjalise ohu korral kiiresti varjuda peab kas väga heaks või heaks kokku 16% elanikest (joonis 13). Veidi üle kolmandiku hindab enda olukorda selles osas rahuldavaks ning enam kui 40% halvaks või väga halvaks.

Kokkuvõttes hindavad enda võimalusi sõjalise ohu korral kiiresti varjuda kas heaks või rahuldavaks enam eestlased ja peamiselt eesti keeles suhtlejad, 15–26- ja 27–39-aastased ning kuni kaheksa korteriga majade elanikud.

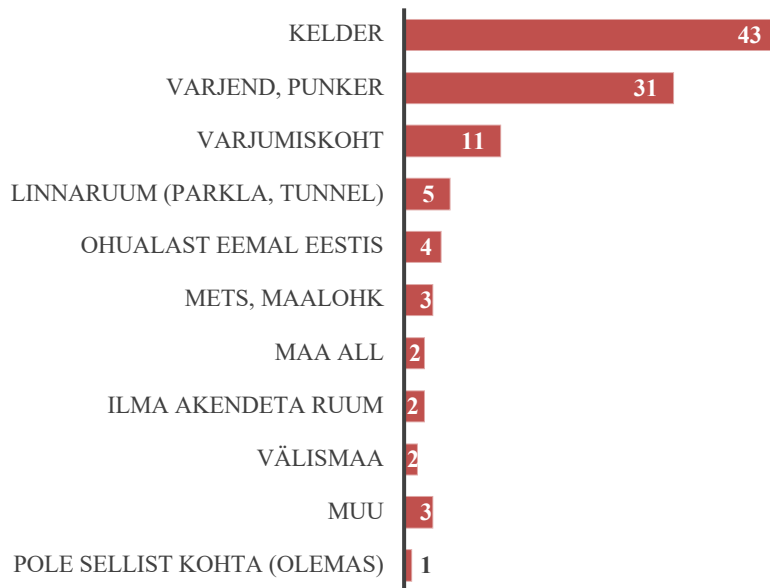

Joonis 13. Üldine hinnang enda tänasele võimalusele sõjalise ohu korral kiiresti varjuda (K13, %, n=1000)

2.3. Teadlikkus varjumiskohtadest

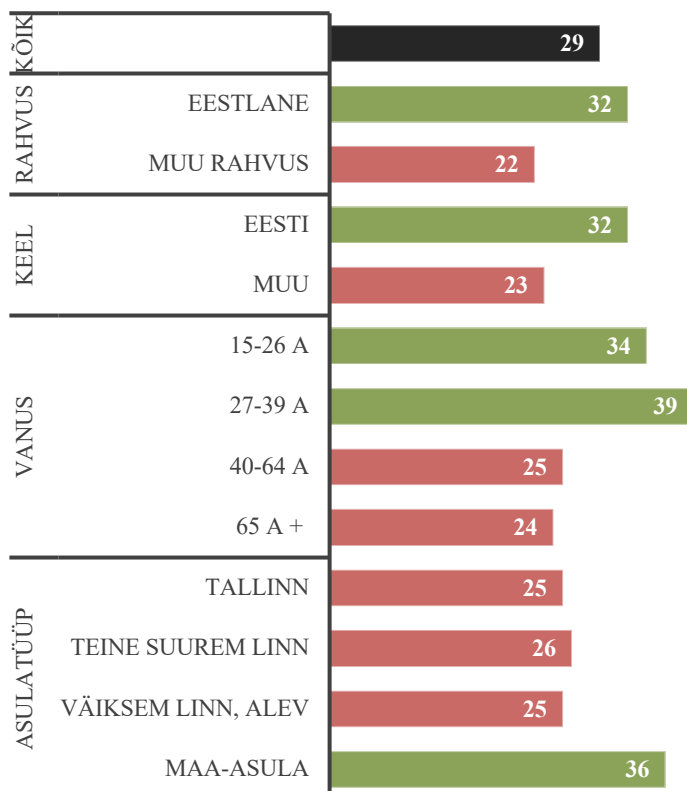
Varjumiseks sobivad kinnised, tugeva konstruktsiooniga kivi- või betoonseintega ruumid, millel ei ole aknaid või on need kaetavad.

Eestimaalased tõid avatud vastustes välja, millised kohad sobivad nende hinnangul sõjalise ohu korral varjumiseks. Kõige sagedamini mainiti sobiva varjumiskohana keldrit ja varjendit/punkrit (joonis 14). Veidi üle kümnendiku elanikest mainis ka varjumiskohta, kuid erinevaid võimalusi pakuti kuni 5% ulatuses.

Joonis 14. Arvamused sobivatest kohtadest sõjalise ohu korral varjumiseks (avatud vastus, K10, %, n=1000)

Internetis olevast Eesti avalike varjumiskohtade kaardist on teadlik 29% elanikest (joonis 15).

Joonis 15. Teadlikkus Eesti avalike varjumiskohtade kaardist internetis (K14, %, n=1000)

Keskmisest paremini on avalike varjumiskohtade veebikaardi olemasoluga kursis eestlased ja peamiselt eesti keeles suhtlejad, 27–39- ja 15–26-aastased ning maa-asulate elanikud.

Vastajatele kuvati veebiankeedis ja kirjeldati telefoniuuringus nelja erinevat varjumiskoha märgist, millest üks oli õige ja kolm valed, ning paluti öelda, millise märgisega on avalikud varjumiskohad tähistatud (joonis 16). Lisaks sai valida ka variandi „ei oska öelda“.

Õige märgis:

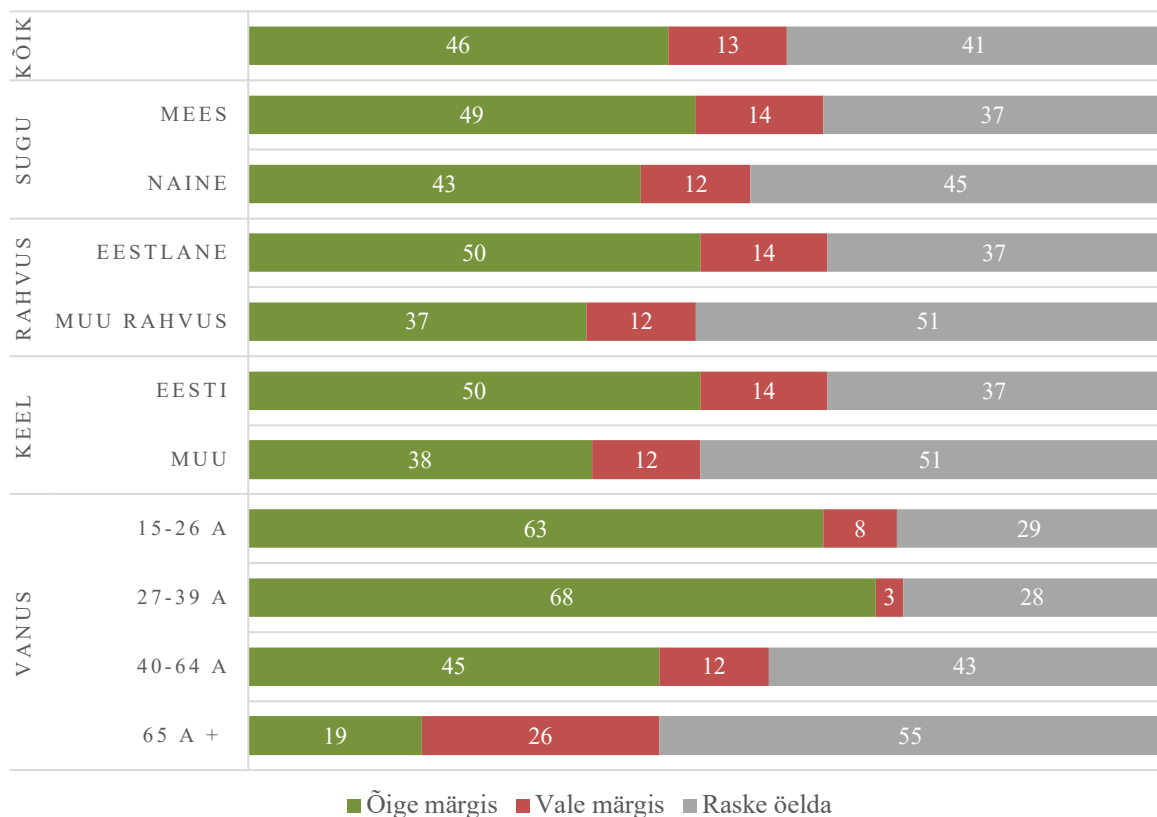
Valed märgised:

¹ Joonis 16. Uuringus vastajatele esitatud/kirjeldatud varjumiskoha märgised (% , n=1000)

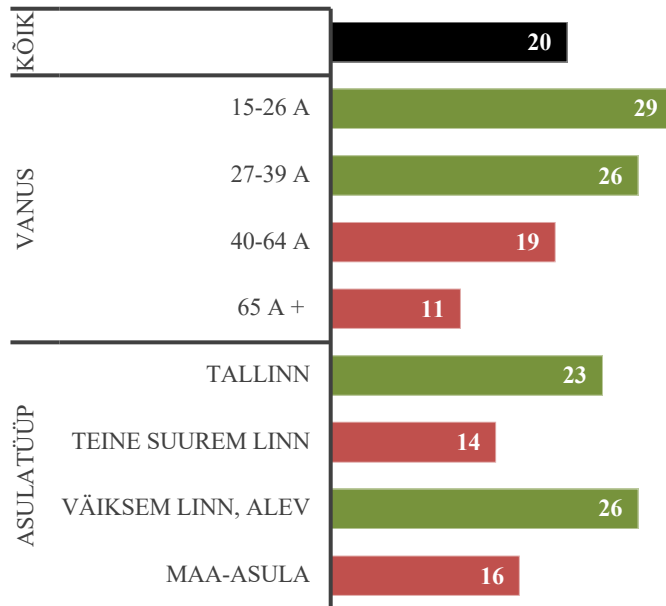
Õige varjumiskoha märgise tundsid nelja väljapakutud võimaluse seast ära pea pooled 15-aastased ja vanemad Eesti elanikud, kokku 13% pakkus valesid märgiseid ning enam kui 40% ei osanud erinevate märgiste seast ühtegi välja valida (joonis 17).

Õige varjumiskoha märgise tundsid ära sagedaimini mehed, eestlased ja peamiselt eesti keeles suhtlejad ning 27–39-aastased eestimaalased.

Joonis 17. Avaliku varjumiskoha märgise tundmine (K15, %, n=1000)

Enda elukohale lähimast märgistatud avalikust varjumiskohast on teadlik viiendik 15-aastastest ja vanematest Eesti elanikest (joonis 18). Keskmisest teadlikumad on sealjuures 15–26- ja 27–39-aastased, väiksemates linnades ja alevites ning pealinnas elavad eestimaalased.

Joonis 18. Teadlikkus elukohale lähimast märgistatud avalikust varjumiskohast (K16, %, n=1000)

2.4. Varjumise teemalised kommentaarid

Sõjalise ohu korral varjumise teema viimase osana anti vastajatele võimalus avatud kommentaarina seni varjumise teemal öeldut täiendada. Vastuste jaotus kommentaaride sisu põhjal on esitatud tabelis nr 2.

Tabel 2. Varjumise teemaliste kommentaaride jaotus (K17)

Kommentaari sisu	Vastajate arv
Elukohas pole varjumiskohti, varjendeid juurde vaja	35
Infopuudus	19
Sisulised ettepanekud	14
Oma võimalikku käitumist kirjeldav kommentaar	10
Negatiivne, teemat pisendav kommentaar	11
Positiivne kommentaar, rahul	1
Muu	2
Raskesti mõistetav	4
Raske öelda	4

Mõned näited varjumise teemalistest avatud kommentaaridest:

“Sooviks kindlasti suuremat avalikku kampaaniat kogu selle info kohta.”

“Inimestele võiks rohkem infot anda sobivate varjekohtade kohta.”

“Varjumise teemat on meedias vähe käsitletud, kohalikes lehtedes võiks lähimad varjumiskohad olla loetletud või kaardil märgitud.”

“Elades maal jäävad varjumiseks mõeldud kohad kaugemale.”

“Kuna autot ei ole, siis varjumiskohta ei pääse.”

“Kui midagi juhtub, siis maakohtades pole kuhugi minna ja oodatakse, et järgi minnakse.”

“Minu elukohas puuduvad avalikud varjumiskohad, kuid oluline oleks siiski ka väiksemates kohtades sobilikud hooned välja tuua, kui need pole ka muidu nõ avalikud.”

“Inimesed võivad teada, kus on lähim avalik varjumiskoht, kuid nende kohtade mahutavus ei ole teada. Võimalik, et 2000 inimest üritab varjuda kohta, kuhu mahub 20.”

“Varjumiskohad on head, kuid tasub hakata mõtlema ka sinna etteladustatud joogiveele ja KTP-dele. Kui varjumiskoht on lukustatav, siis seal peaks olema minimaalselt mahutava inimeste arv vett ja süüa 24 tunniks. Seda ei ole vist veel tehtud. Ning siis neid rotatsiooni korras vahetada.”

“Kui asi peaks minema väga kuumaks, siis võiks olla olemas tänavatel viidad, mis suunavad lähima varjumiskohani. Muidugi on tublisti juurde vaja neid varjumiskohti, õigemini pigem ehitada tõelisi punkreid.”

“Kahjuks meie piirkonna varjumiskoht on lagunemisohtlik maja.”

“Varjun näiteks keldrisse, maja variseb kokku ja olen seal lõksus?”

“Arvan, et linnatingimustes, kus puuduvad konkreetset varjendid, on varjumine korrusmajade keldrites kaheldava väärtusega. Mingi protsent varjunutest võib seal siiski pääseda.”

“Kuna varjumiskohad ei talu sõjalist rünnakut nagu ka mu kodugi, siis linnaelanikuna olen kaitsetu.”

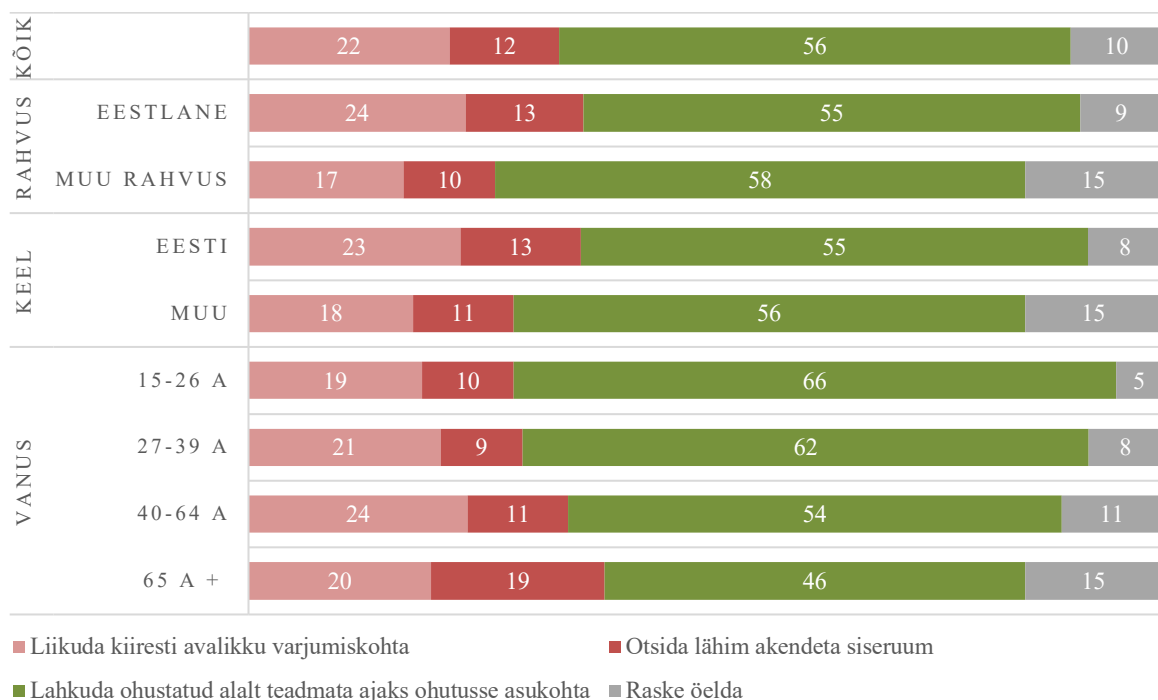
3. Evakuatsioon

Evakuatsiooni teemal käsitletakse lähemalt elanike teadlikkust õigest tegevusviisist evakueerumise teate korral ning evakueerumise valmidust ja läbimõeldust.

3.1. Teadlikkus evakueerumisest

Ohuteavitusega koos evakueerumise korraldust saades on õige tegutsemisviisiga, ehk vajadusega liikuda ohustatud alalt teadmata ajaks ohutusse asukohta, kursis 56% eestimaalastest (joonis 19). Sealjuures on sellest enim teadlikud muust rahvusest elanikud ja noorima, 15–26-aastaste, vanusegrupi esindajad.

Veidi üle viiendiku peab evakuatsiooni korraldust saades vajalikuks liikuda kiiresti avalikku varjumiskohta ning enam kui kümnendik otsida üles lähim akendeta siseruum.

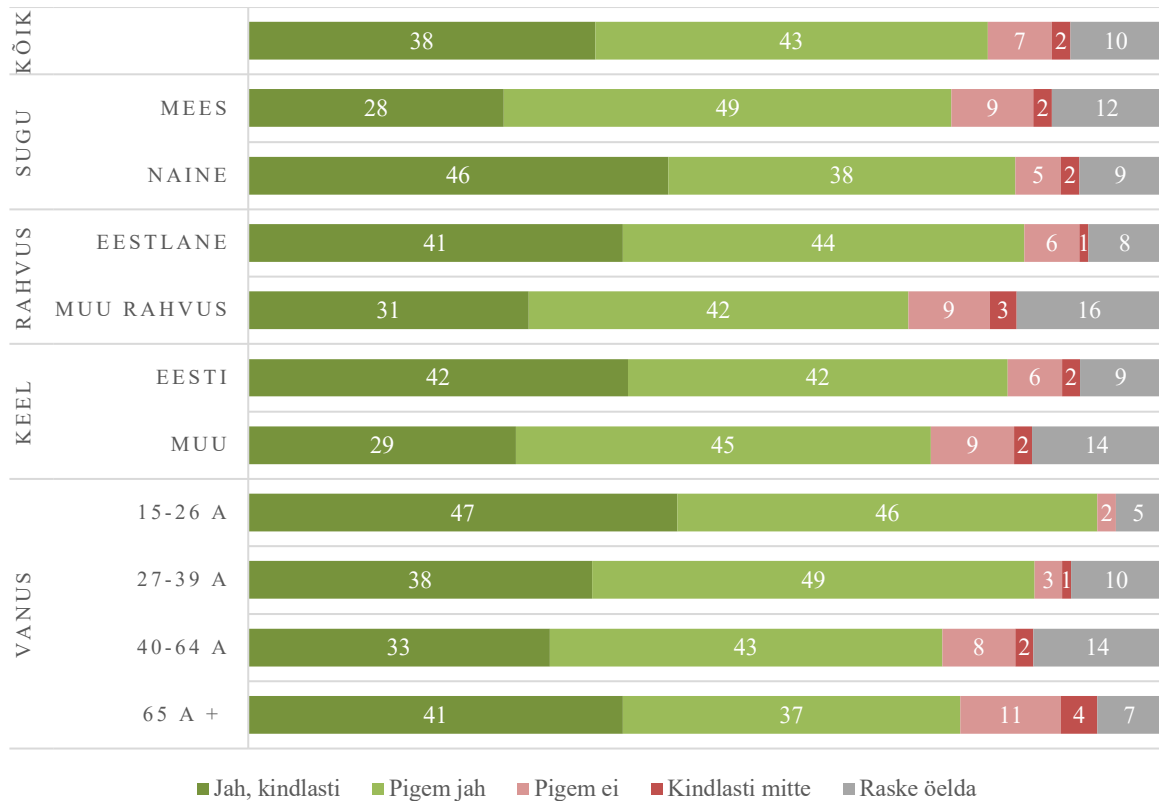

Joonis 19. Arvamused õigest tegutsemisviisist saades koos ohuteavitusega korraldus evakueeruda („Kas Teil tuleb?”, K18, %, n=1000)

3.2. Evakueerumise valmidus ja läbimõeldus

Saades koos ohuteavitusega korralduse evakueeruda, on selleks kindlasti valmis 38% ja pigem valmis 43%, veidi vähem kui kümnendikul valmisolek puudub ning samuti kümnendikul pole selles osas kindlat seisukohta (joonis 20).

Valmisolek vastava korralduse saamisel kindlasti evakueeruda on suurem naistel, eestlastel ja peamiselt eesti keeles suhtlejal ning 15–26-aastastel noortel.

Joonis 20. Valmisolek vastava korralduse saamisel evakueeruda (K19, %, n=1000)

Uuringus kaardistatud evakuatsiooniga seotud küsimustest on eestimaalased enim läbi mõelnud evakueerumisel kaasavõetavad hädavajalikud esemed, mille osas on pea neljandikul olemas plaan ning veidi vähem kui pooled on sellele temale mõelnud ilma kindla plaanita (joonis 21).

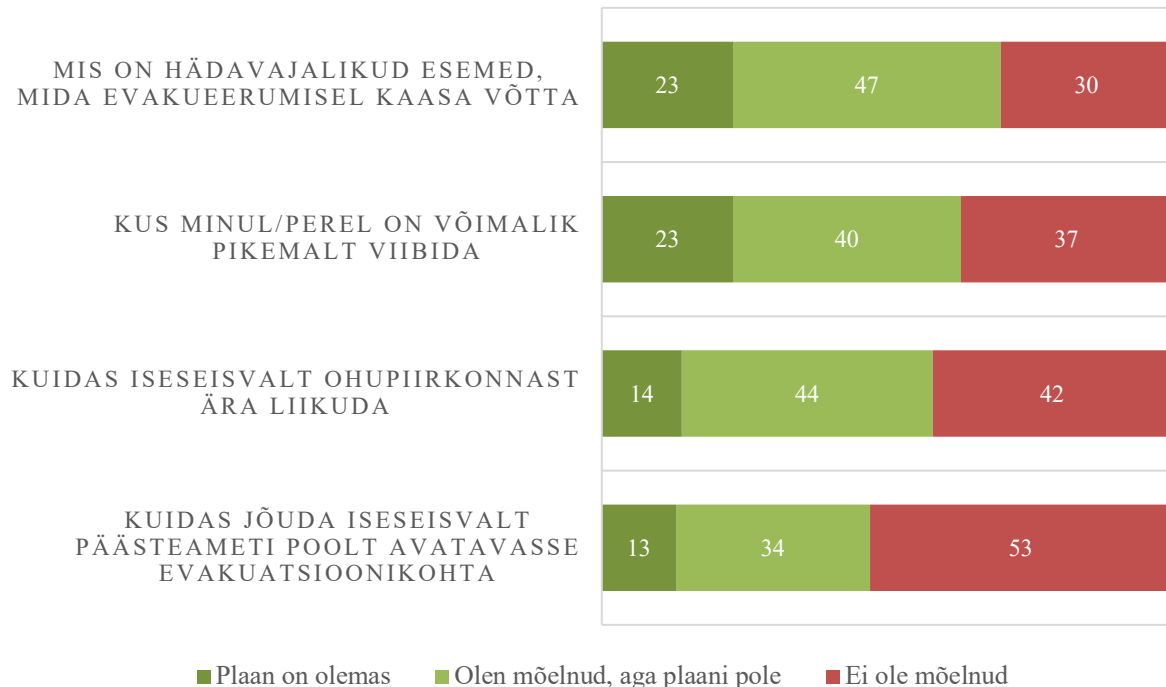
Samuti on pea neljandikul plaan ja 40% mõtted, kus võiks evakueerumise korral ise või koos perega pikemat peatuda. Iseseisvalt ohupiirkonnast eemale liikumise ja Päästeameti poolt avatavasse evakuatsioonikohta jõudmise plaanid on 13–14%. Ilma kindla plaanita iseseisvalt ohupiirkonnast ära liikumisele on mõelnud enam kui 40% ning evakuatsiooni kohta jõudmisele veidi üle kolmandiku. Viimati mainitud temale pole aga üldse mõelnud üle poole Eesti elanikest.

Iseseisvalt ohupiirkonnast ära liikumine on rohkem läbi mõeldud peamise suhtluskeelena eesti kui muud keelt rääkijatel ning 27–39-aastastel, kelle seas on ilmselt teiste vanusegruppidega võrreldes ka suurem osakaal alaealiste laste vanemaid.

Enda ja oma pere **pikemale peatumiskohale** evakueerumise korral on sagedamini mõelnud eestlased ja peamiselt eesti keeles suhtlejad ning samuti 27–39-aastased.

Iseseisvalt Päästeameti poolt avatavasse evakuatsioonikohta jõudmise on kõige paremini läbi mõelnud taas 27–39-aastased. Kõige vähem on sellele mõelnud aga 65-aastased ja

vanemad elanikud, kelle jaoks võib samas olla iseseisvalt evakueerumiskohta jõudmine vanuse tõttu kõige keerulisem.

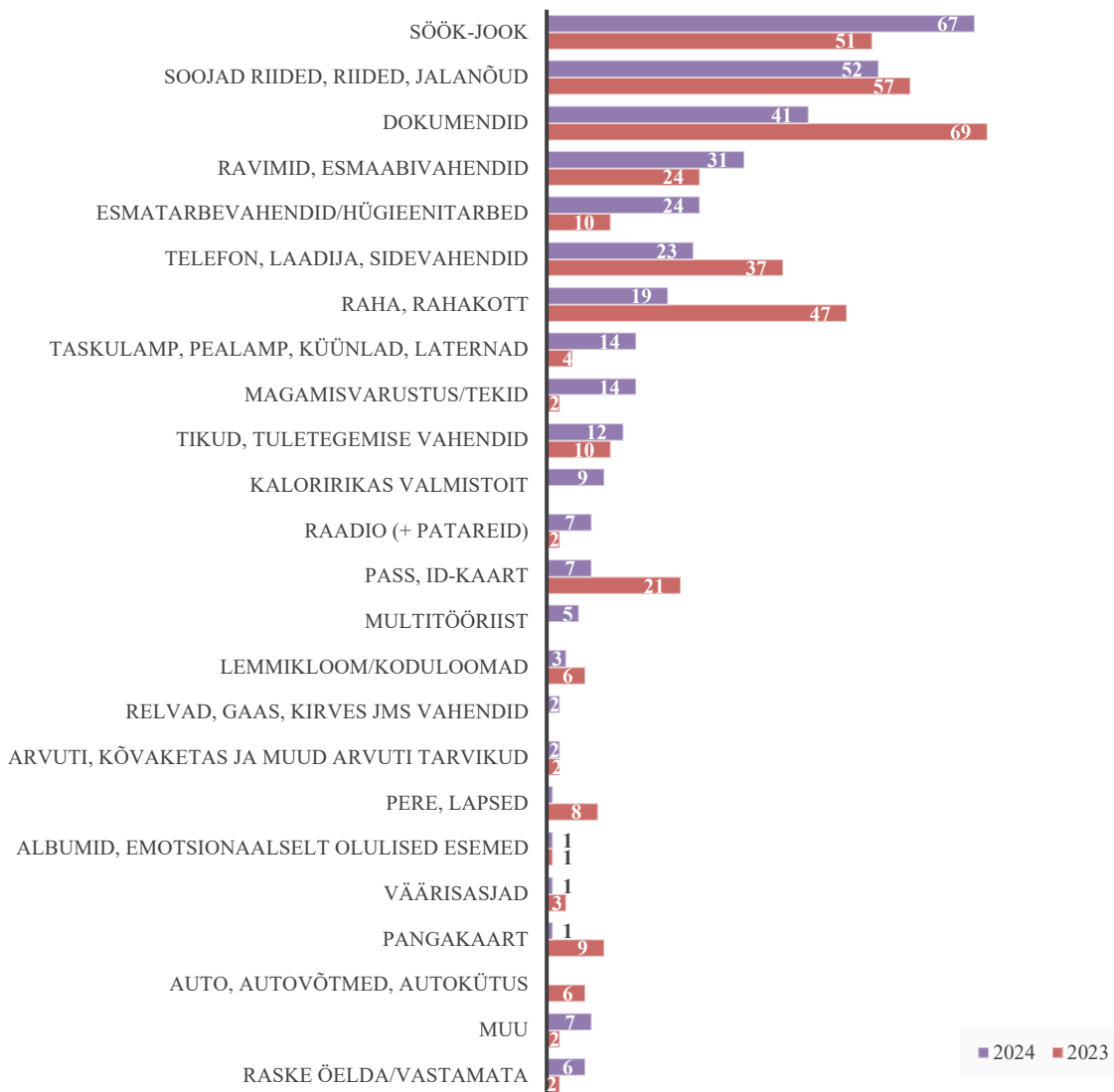

Joonis 21. Erinevate evakuatsiooniga seotud küsimuste läbimõeldus (K20, %, n=1000)

Hädavajalike esemetena, mida peetakse vajalikuks kodust lahkudes Päästeameti poolt avatavasse evakuatsioonikohta kaasa võtta, toodi 2024. aastal avatud vastustes enim välja sööki ja jooki, (sooje) riideid ja jalanõusid ning dokumente (joonis 22). Pea kolmandik pidas vajalikuks kaasa võtta ka ravimid ja esmaabivahendid, ligi neljandik esmatarbehendid/hügieenitarbed ning telefoni, laadija, sidevahendid.

Võrreldes eelneva aastaga mainiti 2024. aastal evakueerumisel kaasavõetavate hädavajalike esemetena sagedamini eelkõige sööki ja jooki (+16%), esmatarbehendeid/hügieenitarbeid (+14%), magamisvarustust/tekke (+12%), taskulampi, pealampi, küünlaid, laternaide (+10%). Uue teemana tuli esile kaloririkas valmistoit (9%).

2023. aastast oluliselt harvemini mainiti hädavajalikuna raha või rahakotti ja dokumente (mõlemad -28%), telefoni, laadijat, sidevahendeid (-14%) ja passi või ID-kaarti (-14%).

Joonis 22. Hädavajalikud esemed, mida peetakse vajalikuks kodust lahkudes Päästeameti poolt avatavasse evakuatsioonikohta kaasa võtta (avatud vastus, K22, %, n=1000)

Iseseisvalt jõuavad eestimaalased oluliselt sagedamini enda leitud ohutusse peatuspaika ja Päästeameti avatud evakuatsioonikohta, kui leiavad kodust kaugemal pikemaks ajaks teise elukoha (joonis 23). Teine pikaajaline elukoht ei jää seetõttu aga leidmata, vaid selleni arvatakse jõudvat pere toel. Sõprade või naabrite tuge tajub antud olukordades 4–7% ning ainult riigi toel saaks evakueerumisega hakkama ligi kümnendik.

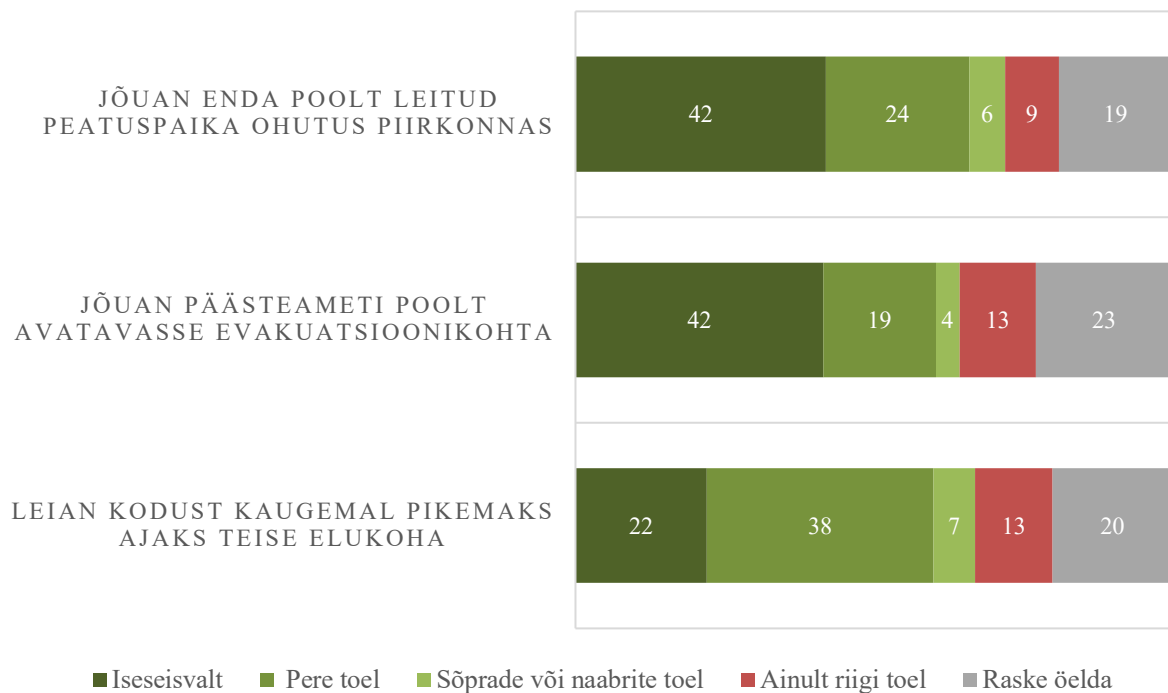
Eestlased leiaksid nii pikemaks ajaks kodust kaugemal asuva elukoha kui jõuaksid enda leitud peatuspaika muust rahvusest elanikega võrreldes oluliselt sagedamini pere toel, samas kui muust rahvusest elanikud saaksid mõlema eesmärgiga sagedamini hakkama vaid riigi abiga. Samalaadne seaduspära kehtis ka peamise suhtluskeele puhul.

Mehed leiavad naistega võrreldes oluliselt sagedamini nii pikemaks ajaks kodust eemal asuva elukoha kui jõuavad sinna kohale iseseisvalt, naised aga pere toel (45% vs 30%).

Iseseisvalt leiavad nii **pikemaagse kodust eemal oleva elukoha** kui jõuavad ohutus piirkonnas asuvasse **peatuspaika kohale** enim 27–39- ja 40–64-aastased, pere toel aga 15–26-aastased ning 65-aastased ja vanemad.

Iseseisva **uue elukoha leidmisel** on endi hinnangul enim edukad maa-asulate (25%) ning pere toel Tallinna (44%) elanikud. Regioonide lõikes hinnatakse iseseisvat teise pikaagse elukoha leidmist kõige nõrgemaks lõunas (20%) ning pere toel kõige tugevamaks põhjas (42%).

Enda leitud ohutus piirkonnas asuvasse **peatuspaika jõuavad iseseisvalt** enim kuni kaheksa korteriga majade elanikud (57%), pere toel aga paaris- ja ridaelamute elanikud (36%).

Joonis 23. Tõenäoline toetusevajadus evakuatsiooni korral (K21, %, n=1000)

3.3. Evakuatsiooni teemalised kommentaarid

Evakuatsiooni teema viimase osana anti vastajatele võimalus avatud kommentaarina seni sel teemal öeldut täiendada. Vastuste jaotus kommentaaride sisu põhjal on esitatud tabelis nr 3.

Tabel 3. Evakuatsiooni teemaliste kommentaaride jaotus (K23)

Kommentaari sisu	Vastajate arv
Sisuline vastus	27
Infopuudus	13
Ärevus ja negatiivus	8
Riik ei tee piisavalt	4
Teema on tähtis	3
Jään koju	2
Ei taha, ei kommenteeri	18
Raske öelda	45

Mõned näited evakuatsiooni teemalistest avatud kommentaaridest:

“Evakuatsiooni teate saamisel võiks olla viide juures, kus asub avalik koht, kuhu minna ja mida võiks võimalusel kaasa haarata.”

“Seda pole ühelgi tasandil riigis avalikult paika pandud. Ega ma ei tea, mida ma täpselt tegema pean. Oma perega oleme seda küll arutanud ja peresisene plaan on olemas.”

“Selleks peab olema vaimselt valmis.”

“Ma püüan sellele mitte mõelda, sest see mõte on juba hirmus. Elan päeva kaupa...”

“Täielik teadmatus, kuidas saab minna, kui pole enam meest ega sugulasi.”

“Maal on üldiselt keeruline evakueeruda ilma transpordivahendita.”

“Mis saab lemmikloomadest, kui olen üksik inimene?”

“Ehitage reaalseid punkreid, kus saavad inimesed olla 50 päeva mureta ja nende evakuatsioon on hoolega läbimõeldud ja tagatud.”

“Küsitlus paneb mõtlema, aitäh selle eest. Olin arvestanud vaid autoga metsa või ämma maakohta sõitmisega, aga olles just värskelt ajutiselt linna kolinud, ei ole siinsetes oludes kriisiolukordade lahendamisele mõelnud.”

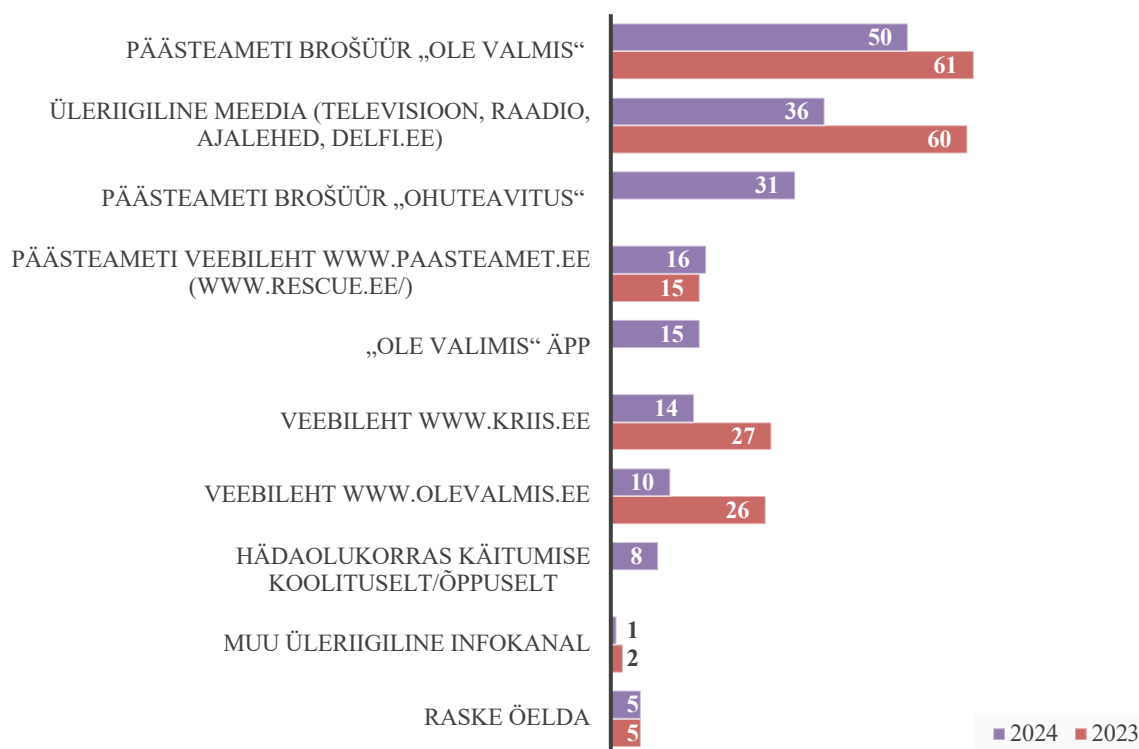
4. Infoallikad

Järgnevalt analüüsitakse elanike hädaolukordadeks valimisoleku ja käitumisjuhiste info saamist üleriigilistest allikatest ning kodukohta ja kohalikest infokanalitest.

4.1. Info saamine üleriigilistest allikatest

Üleriigilistest allikatest saavad eestimaalased 2024. aastal hädaolukordadeks valimisoleku ja käitumisjuhiste kohta infot eelkõige Päästeameti brošüüridest „Ole valmis“ ja „Ohuteavitus“, ning üleriigilisest meediast (joonis 24).

Võrreldes 2023. aastaga on vähenenud nii Päästeameti brošüürist „Ole valmis“ kui üleriigilisest meediast info saamine ning samas on varasemast populaarsemateks kanaliteks veebilehed kriis.ee ja olevalmis.ee.

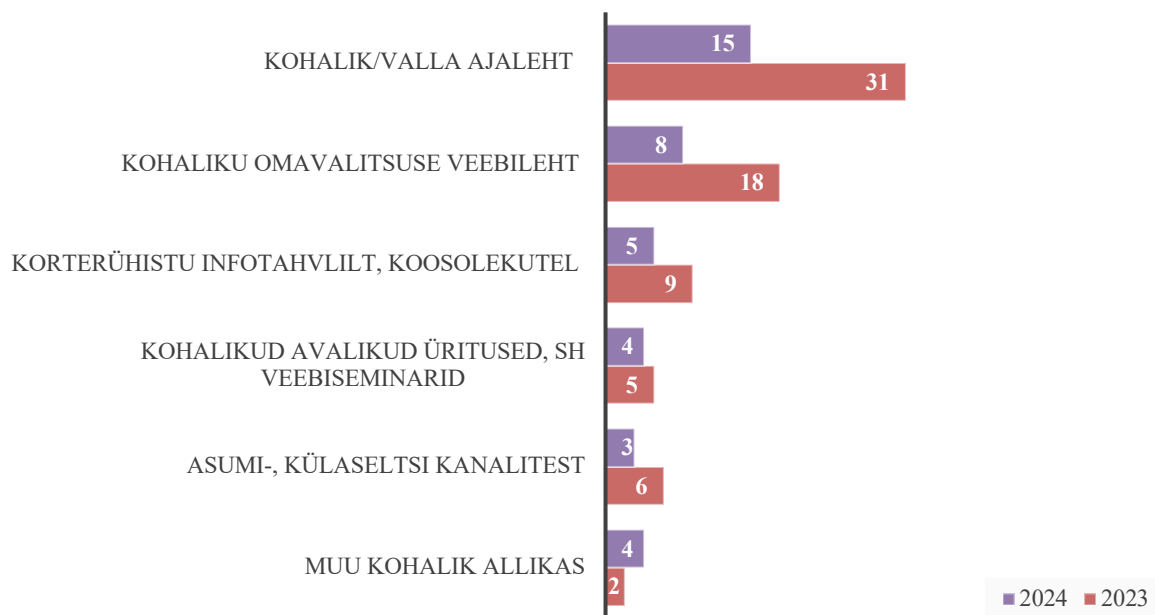

Joonis 24. Üleriigilistest allikatest hädaolukordadeks valimisoleku ja käitumisjuhiste kohta infot saamine (K24, %, n=1000)

4.2. Info saamine kodukoha/kohalikest infokanalitest

Hädaolukordadeks valmisoleku ja käitumisjuhiste kohta info saamisel on kodukoha/kohalikest kanalitest nii 2023. kui 2024. aastal enim levinud kohalik/valla ajaleht ja KOV-i veebileht (joonis 25).

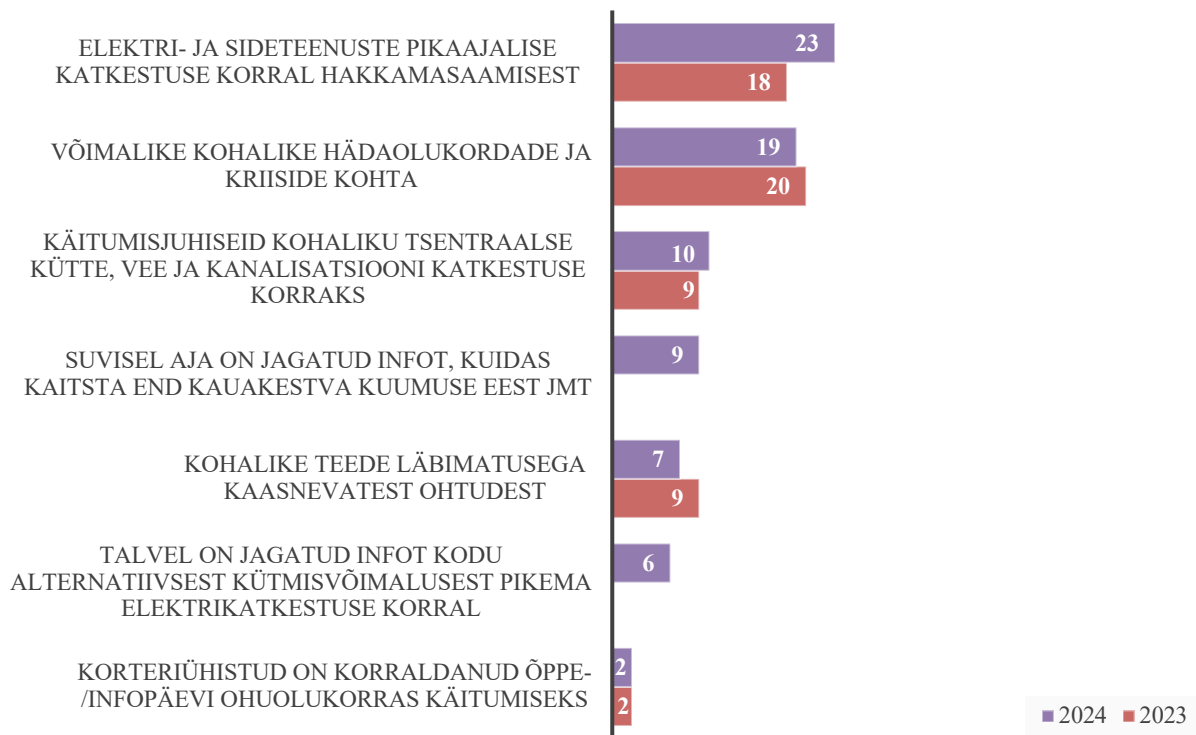
Võrreldes 2023. aastaga mainitakse 2024. aastal kõiki kohalikke kanaleid vähemal määral ning oluliselt väiksem on ka „ei oska öelda“ vastuste osakaal. Suuresti on siinkohal põhjuseks asjaolu, et enam kui pooled vastajad (53%) ei ole sellist infot otsinud ega saanud.

Joonis 25. Hädaolukordadeks valmisoleku ja käitumisjuhiste kohta info saamine kodukoha/kohalikest kanalitest (K25, %, n=1000)

Kodukoha ja kohalikest infokanalitest on hädaolukorra teemalist infot saanud viimasel kahel aastal enim elektri- ja sideteenuste pikaajalise katkestuse korral hakkamasaamise ning võimalike kohalike hädaolukordade ja kriiside kohta (joonis 26).

2024. aastal ei ole 48% eestimaalastest kohalikest kanalitest sellist infot otsinud ega saanud ning 2023. aastal 41% kohalikest kanalitest sellist infot leidnud.

Joonis 26. Kodukoha/kohalikest infokanalitest hädaolukorra teemalise info saamine viimasel kahel aastal (K26, %, n=1000)

4.3. Informeerimise teemalised kommentaarid

Informeerimise teema viimase osana anti vastajatele võimalus avatud kommentaarina seni sel teemal öeldut täiendada. Vastuste jaotus kommentaaride sisu põhjal on esitatud tabelis nr 4.

Tabel 4. Informeerimise teemaliste kommentaaride jaotus (K27)

Kommentaari sisu	Vastajate arv
Soovitus, ettepanek, ootus kanalile	28
Rohkem infot kohalikul tasandil	13
Infot on vähe, ei ole saanud	11
Korteriühistud, kui infokanal	3
Infot on piisavalt	2
Info on oluline	1
Teemat pisendav, mittekonstruktiivne vastus	4
Muu	6
Ei soovi, ei kommenteeri	105
Raske öelda	3

Mõned näited informeerimise teemalistest avatud kommentaaridest:

“Kui inimene ei taju võimalikku ohtu, siis sunniviisiliselt teda õpetada ei saa. Siiski tuleb koolitada võimalikult palju inimesi hakkama saama, kelle poole ülejäänud ülal mainitud saaksid pöörduda koormamata häirekeskust.”

“Lisaks jutule oleks vaja ka kodusid läbi käia ja kriisivarusid, evakuatsioonivalmidust jms kontrollida.”

“Meil antakse olukorrast teada alles siis, kui sündmus või üritus on juba läbi.”

“Vanematel inimestel võib olla probleeme info kätte saamisega.”

“Kokkusaamiste kohtades võiks rohkem rääkida, töötoad.”

“Ajalehtedes rohkem teemat esile tõsta.”

“Linnaosa lehes võiks rohkem infot olla.”

“Korterühistute infotahvlitele võiks üles riputada infot hädaolukordadega toimetulekuks.”

“Majahooldajad peaksid informatsiooni jagama.”